Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а. Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

КІиранди
11
май
№ 38 (2204)
1958 шу
Мах 20 кеп.

ССКП ЦК-а Пленум тийша я Коммунистически партена гонахьа кхотаденнача советски халкъо химически промышленность сихха дегІайоалаяра декхар толамца кхоачашдергхиларахи хІаьта цунца СССР-а керттера экономически декхар — лоацчача ханашка хІара сага сих продукци яккхара дикагІа тоаденнача капиталистий мехкашта тІехьакхер а хьалхадовлар а — кхоачашдеи, вай мехка коммунизм хьалъяра гІулакха доккха керда дакъа лоацаргхиларахи.

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Пленумах бола

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1958 шера 6—7 мае Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Пленум хилар.

Пленумо ла а дийгІар, йийца а йийцар нов. Н. С. ХРУЩЕВС „Химически промышленность дегІайоалаелга а, хІаьта къаьстта синтетически материалаши царех бахача наха а халкъа боахама а эшаш йола хІамаши хьаелга а сихдарах“ лаьца яь доклад.

Тахан кепа теха арабоал ЦК Пленумо тІайийца боаггІаш бола соцам.

Химически промышленность дегІайоалаелга а хІаьта къаьстта синтетически материалаши царех бахача наха а халкъа боахама а эшаш йола хІамаши хьаелга а сихдарах

Новкъоста Н. С. Хрущева докладах ССКП ЦК Пленумо 1958-ча шера 7-ча мая тІайийцаь соцам

ССКП Центральни Комитета Пленумо белгалдоаккх, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяларах советски халкъо Коммунистически партега хьалхле а йолаш, Іалаьмате йоккхий халонаш йоха а яь, герзаца чутІийртаь империалисташ юха а техаь дерригача дуненна исторически лоархІам бола толамаш даьха хилар. Вай мехко дунен тІа эггара хьалха социализм а оттаяьй, хІаьта хІанз низ дегІабарнеи творчески гІулакхаш тоададарнеи цІаккха а ца хиннача боарамга а кхаьчаб из. Дерригача дунен халкъашта хьалхашка Советски Союза сий боарам боаццаш лакхденнад, дунен тІа тІом ца хилийтараи машара гІулакх чІоагІдараи тІехьа лоаттабеча къовсам тІа социалистически кхыча мехкашкарча халкъашца цхьана эггара хьалхарча мугІаре латт вай халкъ.

Уж толамаш доахадаларна эггара хьалхара бахьан да, мехка экономикан лард йола еза-йоккха индустри дегІайоалаелга кертте лоаттаде деза, яхаш, сийлахь-воккхача Ленина даь хьехамаш леррах а цІаккха тІера ца йоалаш а Коммунистически партес чакхдаьха хилар. Болхлой классо, къахьегама ахархоша, интеллигенцес турпале къахьегар бахьан долаш исторически йоккха йоацача ханна СССР-е хьаьй низ болаш, технически гІулакхашта тоаенна йола промышленность. Дукхаза а совдаьннад Іаьржеи бос болеи металлаш, электроэнерги йоаккхилга, лакхденнад кІори мехкдаьттеи доаккхилга, керда хьаьй промышленностан лоархІамера отраслеш: автомобилаш, траклораш, самолёташ ю промышленность, хІанзара химически промышленность, станокаши юртбоахаман машинаши ю промышленность, гІишлоний индустри, газови промышленность, иштта дукха кхыяраш а.

Вай мехках низ бола индустриально-колхозни социалистически паччахьалкхе хиннай. Нагахьа санна дерригача дунен тІа арахецача промышленни продукцеца Россес лоацаш хинна дакъа 1917-ча шера деррига а 2—3 процент мара хиннадеце, хІанз дунен тІа арахецача ерригача промышленни продукцех пхелагІа дола дакъа арахец Советски Союзо. Промышленни продукци арахецара боарамга диллача хІанз СССР-о Европе хьалхара моттиги дерригача дунен тІа шоллагІа йола моттиги хьалоац. Советски Іаьдал эттача хьалхарча 15—20 шера хийцаьр миссел промышленни продукци хІанз цхьан шера арахец вай промышленносто.

Халкъа боахам чІоагтІа дегІабоалабара хьакъехьа ССКП ХХ-ча съездо оттаяь программа кхоачаш а еш, социалистически строительствон массадолча даькъе Іалаьмате доккхий керда хІамаш карагІдаьннад советски халкъанна. Промышленностаннеи гІишлонаш хьаярнеи деш дола доал эргадаьккха тоадаро чІоагІа шердаь доаржадир боахам хьалбарна моттигашкарча ерригача органий инициатива а, миллионаш болча къахьегамхоша производственна деча доале кхы а хьинарегІа дакъа лоацилга а, вай экономикера гучаяьхар керда торонаш. Промышленность дукхха а дикагІа болх бе яьннай, промышленносто хьаеча хІамай 1957-ча шерара план тІехкхоачашъяьй, укх шера хьалхарча квартале валови продукци арахецара план берригача мехко а 104 процент кхоачашъяьй, соахка цу юкъа хийцаь хинначул 11 процент дукхагІа арахийцай промышленни продукци. Промышленни продукци арахецарна йола 1957-ча шерара а, укх шера хьалхарча квартaлера а халкъа боахаман планаш кхоачашъяьй ерригача союзни республикаша а, экономически административни районий Совнархозаша а.

Боахаман социалистически система толашагІа хилар бахьан долаш капитализманцарча экономически яхье вай мехкага дуденнад, эггара дукхагІа дегІадаьхкача капиталистически мехкашкарчул гаьнна сихагІа производство дегІайоалаелга. Дунен шоллагІа тІом лаьтта ха цу юкъера дІаяьккхача, 1929-ча шерагара дениз 1957-ча шерага кхаччалца йолча юкъа, хІара шерра-шера 16 процентал тІех совдоалаш дегІаихад СССР-е промышленни продукци арахецилга хІаьта США из продукци дегІаухилга цу шерашка 3 процентал а кІезигагІа хиннад. Аьшк доалла руда, кІор, мехкдаьтта даккхарна а, чон, болат, цемент, зипаш дарна а беча сухалаштеи, хІаьта иштта уж хІамаш тІа-тІа дукхагІа хьаярна долча боарамаштеи США-л хьалха латт хІанз Советски Союз. Промышленни производстван дукхалла а США-л кастта хьалха довларна мел эшаш йола торонаш йолаш да вай.

Эггара хьалха еза-йоккха индустри а йоагІаш, промышленность сихха дегІаяро хьадир юрта боахам кердача техникаца чІоагІбарна а, цига социалистически хувцамаш дарна а мел эшаш дола гІулакх. Партес а правительствос а чакхдаьха гІулакхаш бахьан долаш укх тІеххьарча шерашкахь дикка совдаьннад колхозашеи совхозашеи ялат, дулх, шура, боамби, тха, юрта боахаман кхыйола продукташ йоахилга. Колхозни строй дІахо дегІайоалаярнеи МТС-аш эргаяхарнеи дерригача халкъо мога а даь хІанз укх сахьате чакхдоахаш долча гІулакхаша Іалашдергда мехка чухь юртбоахаман производство кхы а дукхагІа совйоаккхилга. ХІара сага керта кхоачаш дулх, шура, даьтта даккхарна укх гарггарча шерашкахь США-на тІакхераи хьалхадовлараи тІехьа дикагІа йолча колхозашкеи совхозашкеи хьалхле а йолаш болабаьча патриотически боламах даьнна доккхий беркаташ хІанззехь а гучадувлаш да.

Вай Даьхенна карагІдаьнна сийлахь-доккха хІама да Іилман а техникан а ерригa отраслеш цІаккха а ца хиннача тайпара тоаялар. Вай мехка Іилманхоша болхлоща, инженеращца, техникашца творчески барт а болаш, царца цхьан, атомни энерге къайле яйза а яйза Іомаярах, цу энергех машарерча гІулакхашта дунен тІа эггара хьалха пайда эцилга доладарах, континенташта юкъе лела баллистически ракеташ хьаярах, говзалца хьаяь Лаьттан спутникаш хецарах кура хила бокъо а йолаш, кура ба советски нах. Промышленни производствонна тІа-тІа дукхагІа юкъе йоагІа автоматика, телемеханика, радиотехника, электроника.

Социалистически строительствон масса йолча этапашка динза дарг мел доацар даьд Коммунистически партес вай халкъан вахара боарам айбарна. СССР-е социализм оттаяьй саго сага эксплуатаци елга, болх ца хилар ,моцал, къел кхы хургдоацаш дІадаьккхад, къаман доход тешшаме дегІаух, болхлоштеи гІулакхерча нахаи ворхІ а ялх а сахьата болх бергболаш балха ди оттадарна гІулакх деш латт, пачхахьалкхен пенсей хьакъехьа керда закон тІаийцад. Іалаьмате дукха ахча хьахец пачхахьалкхено социальни страхованена, лорий дарба дарна, дешархошта долча стипендена, мах боацаш дешар хьехарна. Культурах мел доалла дика дар вай мехка халкъага дІакхоачаш да.

Болхлойи ахархойи реальни доходаш пхезза-ялхазза дукхагІа хиннай революци ялалехьа хинначул. Гарггарча 10—12 шера чухь чуІеча цІеной кхоачам ца хилар дІадаккхарна партеси правительствоси оттаяь чуІеча цІеной гІишлош дегІайоалаяра программа толамаца кхоачашъеш латт. Дукхача шерашка хиннача опытах вай мехкара къахьегамхой тийшаб советски халкъа вахар тоадареи хоздареи духьа еча йоакхол лоархІамегІа йоакхо Коммунистически партеси Советски пачхахьалкхенои ца елгах.

ДІахойодача хана а мехка еза-йоккха индустри дегІайоалаярнеи оборона чІоагІъярнеи новкъа а хургдоацаш, бахархошта эшаш дола кІадаш, барцкъаш, кога гІир, кхыдола товараш укх гарггарча 5—6 шера кхоачамбалла хилийтарна адамаша леладеш дола товараш хьаделга дуккха а чІоагІагІа сихде йиш йолча боарамга кхаьчай хІанз вай еза-йоккха промышленности, Іилмеи, техникеи. Из декхар кхоачашдарна боккха лоархІам болаш да химически промышленность сихагІа дегІайоалаяр.

Партеси Советски правительствоси чІоагІа теркам баьб химически промышленность дегІайоалаярна. Химически продукци хьаяра гІулакха дунен тІа шоллагІа моттиг лоац хІанз Советски Союзо. Цхьабакъда хІанз болаш болча производствон боарамои химически промышленность дегІаахара а къаьстта а синтетически материалаш хьаяра а сухалашеи хІанз а кхоачамбац дегІабенача халкъа боахама эшаращца. Кхоачамболаш хьаяц пластмассаш, синтетически каучук, кара хьабеш болеи синтетическии хьоаса, минеральни удобренеш, химически продукцен кхыдола тайпаш.

Эггара хьалха синтетически материалаш хьаелга а доаладеш, химически промышленность сихагІа дегІайоалае аьнна ССКП ЦК Пленумои СССР Министрий Советои оттадаьча гІулакхо бокъонца бакъдаь хьахьокхаргда беррига халкъа боахам технически тоалургхилар, еза-йоккха промышленность дІахо а дегІайоагІаргхилар, хІаьта адамаша леладеш дола товараш хьадарна эшаш йола бедал йоалла моттигаш Іалаьмате дукха гуча а йоахаргья.

Юртбоахамера хьайоалача бедалал совнагІа синтетически материалех пайда эцаро йиш хулийтаргья барцкъаш ,кога гІирс, кІадаш, цІен чухьа а боахам тІа а эша предметаш дукхагІа хьаде. Цу материалех хьаяь хІамаш, цар дикалга, чІоагІалга, хозалга диллача вогІа ца хиларал совнагІа дукхагІча даькъе толашагІа а ху:: юртбоахамерча бедалах яьча хІамаел. Промышленностанеи гІишлонаш яраи юкъе синтетически материалаш яхьаро йиш хулийтаргья къахьегама овсарле лакхъе, Іаьржачеи бесаш долчеи Іалаьмате дукхача металлашта, сплавашта метте уж ахийта а гІишлоний балхашта дІахо а индустриализаци е а.

Химически промышленность сихха дегІайоалаярна хиланза дарг мелдоацар долаш ба вай мохк. Боарам боаццаш дукха бедала кхоачамаш да Советски Союзе: мехкдаьтта, Іаламан газ, нефтепереработкани коксохимени продукташ, фосфориташ, сангал, калийни тухаш, сланцаш, кхыйола лаьттагІара йоаха пайданера хІамаш, хІаьта иштта хьуна промышленностен продукташ а юртбоахаман производствера отходаш а. Даьхен машиностроенен низ кхоачаргба химически промышленностенна хІанзарча Іилмои техникаси яххача тайпара кийчъяь, балха тІа овсарле лургйола оборудовани, аппаратура, автоматизацен средстваш яла. Керда химически предприятеш хьалъярна а йолаш йола химически заводаш шеръярна а ахчеи кхыдола кхоачамаши дІахеца йиш йолаш я хІанз Советски пачхахьалкхе.

СССР-е социалистически боахам хьалбеча шерашка хьалкхийнаб Іилманхой-химикаш, химически промышленностен болхлойи специалисташи, из лоархІам болаш дола езача индустрен дакъа хІанз вай халкъа боахамо а дерригача дунен тІарча Іилма-техниканна карагІдаьннараша а яххача боарамга кхоачадеш айде низкхоачаргболаш йола кадраш хьалкхийнай.

ССКП ЦК Президиумои СССР Министрий Советои кийчдаь а новкъоста Н .С. Хрущева доклада тІа белгалдаь а долча химически промышленности къаьстта а синтетически материалаш хьаелгеи сихха дегІадоаладарах лаьца долча гІулакхаша лерхІ 1957 шерачул 1965 шера кара хьабеш болеи синтетическии хьоаса 4,6-зза, пластмассаши синтетически кІувнаши 8-зза, синтетически каучук 3,4-зза дукхагІа хьаергйола мощносташ дегІайоалае.

Лоацчача хана дуккха а синтетически материалаш хьаелга кхоачашдаро 1965 шера 1957 шераца нийсдича кІадаш искусственнии синтетическии хьасаца арахецар лакхделга Іалашдергда: тхах даьраш — 2,3-за, даьреш — 1,75-за, боамбе дараш — 6-за, искусственнии синтетическии хьаьсех яь тІера а чура а трикотаж — 9-знел дукхагІа, пастий изделеш — 3,2-за, искусственни элтар — 14-за, искусственни телата кога гІирс — 2,3-за, хІаьта микропористи дайга айраш дола кога гІирс белга — 40-за.

ССКП Центральни Комитета Пленумо нийса а ший ханнахьа а лоархІ ССКП ЦК Президиумо оттадаь химически промышленность, къаьстта бахача наха барзкъашта, кога гІирса, кІадашта, цІагІа а боахаме а эшаш йолча хІамашта кхоачамбе, хІаьта промышленностан юрта боахамани гІишлош хьалъечеи эшача искусственнии синтетическии хьасийи, пластически массаши, кхыйола синтетически материалаши хьайир сихдарах дола дош. ХІанзарча хьалах из декхар кхоачашделга боккха пачхахьалкхени политически лоархІам болаш да.

ССКП ЦК Пленумо соцам бу:

1. ССКП ЦК Президиумои, СССР-а Министрий Советои къоастам баьи, новкъоста Н. С. Хрущева доклада тІа хьадийцаьи дола химически промышленность сихагІа дегІайоалаяра а, къаьстта а искусственнии синтетическии хьоасий, пластически массаш, кхыйола синтетически материалаши царех бахаш болча наха а промышленноста а эца хІамаши хьаелга совдаккхара а хьакъехьара 1959—1956 шерашкахь керттера химически продукташ 2—3-занел кІезигагІа доацаши искусственни синтетическии хьоасийи синтетически массаши 4,5—8-знел кІезигагІа доацаши дегІадоаладе лаьрхІа дола гІулакхаш могаделга.

Синтетически материалаш йоахалга дегІадоаладара лардаца 1965 шера лакхде зипаш арахецилга 200 млн. метрага кхоачаш, цунца искусственнии синтетическии хьаьсех даьраш 450 млн. метрага кхоачаш, даьреш 1485 млн. метрага кхоачаш, цунца искусственнии синтетическии хьаьсех даьраш 1237 млн. метр а долаш; боамбе кІадаш искусственнии синтетическии хьоаса а тохаш даьраш 480 млн. метрага кхоачаш; трикотажни изделеш 940 млн. кхоачаш, цунца искусственнии синтетическии хьаьсех даьраш 588 млн. кхоачаш; искусственни элтар 5 млн. квадратни метрага кхоачаш; кога гІирс 515 млн. парага кхоачаш; цунца искусственни телатах баьр 93 млн. парага кхоачаш, хІаьта микропористи дайга айраш дар 233 млн. парага кхоачаш.

2. Халкъа боахаман массадолча доакъой технически прогресс дІахояхьара хІамаш хьадеш дола низаш лакхдарна, мехкара Іалама рузкъаш дукхагІа пайда эцаш леладарна, бахача наха эшача кІадай, барзкъий,кога гІирсий, кхы шерра эшаш долча товарий бизза кхоачамбарна боккха лоархІам болаш лоархІ ССКП ЦК Пленумо хьалхашка латта декхар толамца кхоачашдар.

ССКП ЦК Пленумо декхарийла ю партийни а, советски а, профсоюзни а, комсомольски а, боахама а органаш химически, машиностроительнии, легкии промышленноста, гІишлош хьалъерий организацей, Іилам-тохкамеи проектайи институтий, конструкторски бюрой болхлой химически продукташ хьаелга лакхде, предприятеш хьаелга масса оагІарахьа сихде, керда дикагІа йола технологически процессаши дикагІа хІамаш хьаеча тайпай оборудованеши вІашагІйохка, Іилман-технически доккхий декхараш кхоачашде, дикагІа йола методаши, керда химически продукташ яхара наькъаши леха оарцагІбаха. Сихха химически промышленность дегІайоалаелга дерригхалкъан гІулакх хинна дІаотта деза.

ССКП ЦК Пленумо къоабал ю химическии, мехкадаьттаи, газовии промышленноста предприятеш хьалъяра шефство кхайкаяь уж гІишлош хьалъеча керда къонача энтузиастий отрядаш яхийта лаьрхІача комсомола инициатива.

ССКП ЦК Пленумо СССР-а Министрий Советаи, союзни республикай Министрий Советаштеи, экономически административни районий халкъа боахама советаштеи тІадулл укх лохе белгалдаьха гІулакхаш 1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегІабара плана юкъе дахьар: еза-йоккха индустрен лоархІамера отрасль йола химически промышленность Іалаьмате чехка дегІаяра эша ахча дІахецар; синтетически материалаши кхыйола химически продукции хьаярна а иштта хьуна промышленноста продукцени юртбоахама отходаштеи переработка ярна а эшаш йолча Іалама а попутни а газех, нефтепереработкан газех коксохимически предприятей продуктаех бизза а масса оагІорахьара а пайда эцар;

машиностроенен тайп-тайпарча отраслай болх беш йолча предприятешка оборудовани хьаяйтилга а керда специализированни машиностроительни заводаш сихагІа хьалъелга а вІаштІехьа а доаккхаш, хІанзара лакхера балха овсарле йола аппараташ, машинаш,иштта прибораш, арматураш, химически продукташ хьаеш а царна переработка еш а йолча предприятешта автоматизаци ярна эша кхоачамаш арахецар лоархІам боллаш лакхдар;

синтетически материалаш, кхыйола химически продукташ хьаяреи переработка яреи лакхера овсарле йола экономически процессаш араяхарна химен областе дуккха Іилма-тохкама, проектно-конструкторски, опытни балхаш, иштта теоретически тохкамаш дар;

полимерни материалий, полупродуктай, царех хьаеча хІамай промышленноста специалисташи болхлой кадраши, химически машиностроенени автоматизацен кхоачамийи специалисташи кийчбара гІулакх лоархІам боллаш тоадар.

4. ССКП ЦК Пленумо партийнии, советскии, профсоюзнии, комсомольскии, боахамани организацей керттера дарех декхар лоархІ къахьегамхошта юкъе химически дешара Іилман-технически пропаганда шерра лелаелга, производствон дикагІа йола опыт дІайоаржаелга, халкъа боахаме синтетически материалаш лелаелга, цу гІулакха Іилмани популярнии литературеи кинофильмаши ара а хецаш синтетически хьоасеи пластически массайи дикагІа йолча изделей выставкаш елгеи лекцеши, докладаш, беседаши ешалгеи вІашагІ а доллаш.

* * *

ССКП ЦК-а Пленум тийша я Коммунистически партена гонахьа кхотаденнача советски халкъо химически промышленность сихха дегІайоалаяра декхар толамца кхоачашдергхиларахи, хІаьта цунца СССР-а керттера экономически декхар — лоацчача ханашка хІара сага сих продукци яккхара дикагІа тоаденнача капиталистий мехкашта тІехьакхер а хьалхадовлар а — кхоачашдеи, вай мехка коммунизм хьалъяра гІулакха доккха керда дакъа лоацаргхиларахи.

Агитационни болх дика вІашагІбеллача

Дукха ха йоаццаш а № 1 йолча совхоза боахам доккха зе долаш лелабора. Расходаш дІайоаярна масса хана паччахьалкхенгара дотаци ийде дезаш хулар совхоза. 1956 шера совхоза хинна зе а 1286 эзар сома лоархІам болаш дар. Бакъда, цу тайпарча боахама гІулакхех салоІам хулаша-м яцар партийни организаци.

Партийни организацен бюрос 1948 шера денз хьа боахам лелабелга тахкар, цул тІехьагІа, дІадахача шера шозза партийни собранешка дийцар финансово-боахама гІулакхах дола дош. Цу собранешка коммунисташа гучадьхар доккхий кхоачамбоацараш. Керттера кхоачамбоацараш дар пайда хьацабоала расходаш елга, къахьегама овсарле лоха йолга, доахан продуктивность лакхъяра торо йоагІача тайпара ца лелаелга.

Уж кхоачамбоацараш дІадахарна ерригача совхоза коллективагара новкъостал эшаш а массово-политически агитационнии болх айбе безаш а хилар.

Эггара хьалха партийни организацес коммунисташи совхоза хьалхле лелаераши цу балха юкъе эзар. Массаболча коммунисташта партийни декхар тІадиллар, производственни участкашка партийни группаш вІашагІъехкар, лекторски группаш чІоагІйир, дукхагІа терко йир коммунисташта политически дешар хьехара гІулакха а коммунистийи хьалхле лелаерийи экономически кхетам лакхбара гІулакха а. Цудухьа вІашагъеллар юртбоахаман конкретни экономика Іомаяра кружок а.

Агитколлективаца совхоза специалисташи хьалхле лелаераши хинна ца Іеш, дикагІа бола производственникаш а бар.

Агитколлектива болх болхлой творчески активность лакхлургйолча оагІорахьа эза, хІаьта коллектива хІара члено шоашта тІадилла декхар дизза кхоачашдергдолаш тоабаьб. Цул совгІа партийни организацес теркал ца деш цхьаккха а агитатораша гучадаьккха кхоачамбоацар а дисац.

Цкъа животноводашца къамаьл даьчул тІехьагІа партийни кабинете чуваьлар агитатор нов. Любочкин. «Цкъаза Іана кхоачам боллаш доакъар хилац вайга. — аьлар цо, — аргІаш ца а деш дукха ча а доаду». Нов. Любочкина дийцар мел йоккхий торонаш я совхозе доакъара база чІоагІъярна. «Соца къамаьл даьча божабеттарашеи доаханга хьежарашеи аьннад мукъача хана ча вІашка тохеи, силос чуйоллеи новкъостал дергда шоаш», — аьлар агитатора.

Из къамаьл дир ялаташ чуэца доладеннача хана, совхоза болхлой низ кІезига болча хана. Бакъда, аргІаш динза ча дукха уллар кхашка. Цу гІулакхага хьажа а хьежа ча вІашка тоха воскресникаш де лаьрхІар партийни организацес.

Массаболча агитатораошта задани еннаяр шоай производственни участкашка воскресникашта кийчо е, нах дІакхетабе аьнна. Агитатораша баьча балхо дика вІаштІехьа далийтар воскресникаш а деш чаи йоли вІашка тоха. Воскресникашка арабувлар 250—270 саг, царца дуккха цІен ноанош а хулар. Доакъар Іалащдарна кхы дукха балхаш а дир агитколлективас. Доакъар Іалащдаро доакъара база а чІоагІйир цул совгІа совхоза рузкъа кходара новкъостал а дир.

ДІадахача шерашка арахьара цхьа тонн ча хьатІадахьаш 92 сом додар совхоза, хІаьта совхозе вІашкатеха кийчдаьча чах 17 сом мара цхьан тоннах додацар. Укх шера совхозо кхоачамболлаш Іалащдаьдар ший кхашкара гІожа доакъар.

Укх шера бІаьсти мошача доакъара хьалхара хьажкІаш дІаювча хана а дика къахьийтар агитаторашa.

Партийни организаци массаболча совхоза болхлошца агитаци ергйолаш тоабе гІерташ я агитколлектива болх.

Совхоза парторганизацен агитколлективаца 26 агитатор ва. Массане а доаггІаш дола сий деш ба уж, царца ба дикагІа бола агитатораш нов. Зацарный (коммунист) нов. Борзенко.

ДикагІа кийчо йолча агитаторашка хьехархошка а кхыболча специалисташка а партбюрос производствошка политинформаци ешийт. ДикагІа ярех лархІа езаш, ши шу хьалха денз МТФ кхоалагІча бригада божабеттараштеи доаханга хьежараштеи политинформацеш я хьехархо Бережная Галина Александровна. Ший политинформацеш бригадашта а совхоза а хьалхашка латтача декхарашца бувзам болаш ю цо. Укх шера апрель бетта ССКП членийн кандидатал а дІаийцай из.

ХІара бетта план а увттаеш агитационни болх малагІча дешащца бувзам болаш бе беза агитатораш дІакхета а беш, беседай тематика а увттаеш вІаштІехьабоакх партийни организацес. Йоккха терко ю партийни организацес агитатораш Іомабарна, кхетабарна, царна эшаш йола материал кийчъярна, хІара бетта агитаторашца шозза совещани а еш. ТІеххьара хиннача цу тайпарча совещане дийца а дийца совхоза 1957 шера хьалхарча кварталеш, 1958 шера хьалхарча кварталеи болх вІаши нийсбара материал а елар агитатораошта. Из яр—паччахьалкхенна продукци дІаялар, доахан продуктивность лакхъялар, хІара центнер продукцех дІадахар, доахан вес лакхъялар, болхлой дукхал а царна алапий дІадалар а дувцаш йола цифровой материал. Цу бакъйолча материалах лаьца беседаш е дикагІа вІаштІехьа доал агитаторий.

Йоккха терко ю парторганизацес гойтара агитацен а. ХІара бетта партийни организацеси болхлой комитетои социалистически яхьа бюллетень лелаю, хІара денна производственни участкашка хьокхамий доска тІа болхлой хьокхамаш а дІаязду, хІаьта агитаторашa боевой листокаш арахецилга а вІашагІдол.

Иштта агитационно-массови болх тоабарах 1957 юртбоахаман шу боккхача пайданца дІачакхдаккха вІаштІехьадаьлар совхоза. Лакхъенной доахан продуктивность, дукхагІа дІателл паччахьалкхенна животноводствон продукци, къахьегамах дІадодар кІезиг а деннад. 1958 шера хьалхарча кварталах паччахьалкхенна совхозо шура дІеннай 1957 шера цу хана енначул 673 центнер дукхагІа. 1957 шера хьалхарча кварталах цхьа центнер шурех 191,45 сом дахадар, хІаьта укх шера хьалхарча кварталах 134,11 сом мара а дахадац.

ВОЛКОВ,
№ 1 йолча Грозненски районерча шурий совхоза агитколлектива хьалхле лелаер.

Кхоачашде ВЛКСМ XIII съезда соцамаш!

(Нохч-ГІалгІай областен комсомольски актив)

9-ча мая, Коталон денца, нийсъелар Грозне Ленина цІерах долча культуран дворецe ВЛКСМ-а XIII съезда итогашта хетаяь хинна Нохч-ГІалгІай областен комсомольски актив. Дворецa йоккха зал хьалйизар 10 сахьат доаллаш Грознерча, МагІалбикерча, Гудермесерча, хІаьта Веденски, Курчалоевски, Каргалински, Наурски, Наьсерен, Первомайски районашкарча комсомольцаша.

«ВЛКСМ-а XIII съезда итогехи вай декхараши» яха доклад йир ВЛКСМ-а Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретаро нов. В. В. Голубовскес.

Пренешка къамаьлаш дир кхойтта саго. Царна юкъе бар Надтеречни райкома комсомола секретарь нов. Бердукаев, МагІалбикан района «Ингушски» совхоза комсомольски организацен секретарь нов. Муртазов, Советски районера вена колхоза звеньевой нов. Давлетбаев, ВЛКСМ-а Грозненски горкома хьалхара секретарь нов. Грищенко иштта кхыбараш а. Боккхача безамца тІаийцар гулбеннараша къаьнарча комсомольцаша НГІАССР-а юрта боахама министро нов. Андреевси профсоюза обкома председатело нов. Сидельниковси даь къамаьлаш. Терказме ладийгІар областен комсомольски актива доакъашхоша ВЛКСМ-а XIII съезда делегато нов. Езиевас даьча къамаьлага.

Къамаьлаш даьчар цхьа барт а болаш, могадир ВЛКСМ-а XIII съезда соцамаш, хІаьта царга хьежжа республикан комсомольцашта хьалхашка латта декхараш белгал а даьхар. Ораторашa, цул совгІа, белгалдаьхар болх толаме дІабахьарна тормоз етташ дола кхоачамбоацараш а.

Актива доакъашхоша керттера декхараш белгалдеш йола резолюци тІаийцар.

ДІаяхача замах юхедисаьраш дІадаха

БІаьшерашка эрсаша а Россе дахача кхыча халкъаша а шоаш теІабеш хинначарна духьал лоаттабаь къовсам толамца чакхбаьлар. Цхьа дезал а хинна дах уж халкъаш хІанз. Шовзткъа шу даьннад цар Сийлахьа-воккхача Ленина коталон байракх дІакхухьа.

Къел а бокъо ейна хинна Іаьржа бийса а кхы йоагІаргьяц советски халкъа. Цхьабакъда нохч-гІалгІай халкъа юкъе, къаьстта гІалгІашта юкъе, таханалца долаш да халкъа вий кхайкаяь дола баьде а бокъо йоаца а гІулакхаш.

Советски мехка дуккха миллионаш болча наха кхы хьалъэцаргбоацаш Іокхессаб ды, из харц хилар кхетадаьд. Цхьабакъда нохчашеи гІалгІашеи лелабеш ба ды хІанз а.

Ший цІагІа саго дына гІулакхаш леладора аьнна вай хІама ала бокъо яц, цхьабакъда вІашагІа а бетталуш мурдаша кагий нах дына юкъе чуувзаш хилча, сага вахарах а дуненах а цар Іилманна духьал дола харц дараш доацараш дувцаш нах тувлабеш хилча, уж ла йиш яц вай.

Береси цо оттабаьрашеи нохчгІалгІай халкъа юкъера зулмане гІулакхаш дІадахарца дувзаденна да яхаш еш хинна хІара мероприяти дІакхухьар нохчехи гІалгІаехи болча дына керте латтача нахаца оагІув а бехкаш. ХІаьта цу гІулакхо нах религиозни элементаша дувцачарех теша боахар, цунца баьдеча наьха кхетам тувлабора.

Нохчаштеи гІалгІаштеи культура дегІаярна чІоагІа духьале еш я хІанз а тІехьа царна юкъе лелаш а Советски халкъа судаца къувсаш а йола къайлагІа лелаш йола кхел.

Баьдеча, дешанза болча наха цо къоастадаь дош кхы ладкъа ца везаш чІоагІденна даьннад.

Уголовни дале а граждански дале а гІалгІашта юкъе нийслуш дола гІулакх кхел юкъе ца йоагІаш наггахьа мара дисац.

Фуй кхел яхар?

Революци хилалехьа нохч-гІалгІай халкъа юкъе нийслуш дола къовсаме гІулакхаш бІаьхийча наха пайдане долча тайпара шарІанца къестадора.

Шин сага юкъе этта къовсаме гІулакх кхело массаз а къоастадора царех тайпах а цІенах низ болашагІа, вІаьхегІа волчунна пайдане долча тайпара.

Дош иштта ца къоастеш бола кхелахой моллаша а низ болчар а баьдеча нахага, уж тешаргболаш цхьацца доацараш а дувцаш кхы царга кхел яйтаргйоацаш юстара боахар.

Кхелаша кІалхара боах шоаш даьча зулмана гІулакхага хьежжа советски халкъа судо боаггІа бехк бергболчара къоалаш деш, нах бовхаш, базараш еш, наьха хьакъах, шоаш къа ца хьегаш баха бІеха зуламхой.

Іадати кхели йолча хана цхьаккха а нохчехи гІалгІаехи вола саг советски халкъа суда хьалхашка а этта зуламхо дІавувца оттаргвац, хІана аьлча, зуламхочунна советски халкъа судо суд еш мел хинна зе кхоана кхело цунгара хьадоаккхаргдоландаь.

Цу тайпара зуламхой лорабу, зулам доаржаду кхело.

Малашб кхелахой? Колхозникаш е болхлой ба уж? Іаьдала ца хойташ къайлагІа халкъо херже нах ба уж? Ужаш а вожаш а бац уж. Саго херже бац уж. Уж ба дукхагІа бараш болх а ца беш атта баха гІерташ бола нах. ГІалгІашта юкъе дукха ба уж.

ВІашагІа а кхийтта ламазаш даьчул тІехьагІа, шоаш багІаш цар дувц дІаяхача харц замалахь гонахьа дахача къамашта цхьаболча зуламхоша даь хинна гІаьраш, царна юкъе цхьаццаболчар уж зулмане хІамаш леладеш къиза а бІехьа а даь гІулакхаш, хеста а деш. Царна тардеш, иштта хоастадеш дувц цар вай ханна цхьаццаболча зуламхоша ду бІеха гІулакхаш. Уж цар къамаьлаш хьайийду хІанз а царех тешаш, цар «хьехама» кІал латташ хьабаьхкача цхьаболча кагийча наха.

Цу гІулакхашца кхелахоша, моллаша духьале ю нохч-гІалгІай къам культурни дегІадарна.

Лоалаха дадача къамашкара: хІирашкара, Дагестана халкъашкара, черсашкара—хьокхам эца, эрсий къамаца Іомале, деша, заман культура йовза яхац цар.

ДІадахар, къаьнадар, ды лелабе йоах цар, дегІадоагІаш латта къам тІехьашка даккха гІерт уж.

ХІанз, Коммунистически партеси Советски правительствоси цхьан сага культо даь хинна гІалаташ дІа а доахаш, дунен тІа эггара демократически долча советски конституцеца хьалхле а лелаеш, Нохч-ГІалгІай республика юхаметтаоттае соцам баьча хана, нохчехи гІалгІаехи волча хІара саго ала деза цу буржуазни националисташка: цкъа къоастадаьд оаш тхо дукха миллионаш болча советски нахаца цхьана дІадолхачара, бакъда кхы могаргдац шоана тхо къоастаде. Берригача кагирхоша кхера а ца кхераш, майрра, хьаккхашта къовсам лоаттабе беза капитализмах юхедисаьраш леладеча, уж леладелга дІадоаржаде гІертача наха духьал, цу тІехьа цар шера пайда эца беза печатах, радиох, театрах, кинох, кхыйолча культурно-просветительни учрежденех. Из гІулакх дІадахьа эггара хьалха декхарийла ба юртара нохчехи гІалгІаехи бола хьехархой, комсомольски организацеш. Цу тІехь царна хадданза новкъостал лоаттаде декхарийла я юртара партийни организацеш, юрта Советаш.

М. ДАХКИЛЬГОВ.

Оаха тІеххкоачашъю план

Паччахьалкхен план тІеххкоачашъе а хІара вагон графикал 2 ди хьалха ремонт яь яккха аьнна отделаштеи, бригадаштеи, болхлоштеи юкъе социалистически яхь йоаржайир тха коллективо.

Ерригача коллективо ше тІаийца хинна социалистически декхараш сийленца кхоачащдир. Бакъда кхы а тІех уж кхоачашде торо яр тха: коллективацарча цхьаболча болхлой балха хьокхамаш дикка лакха да. Масала, тхо цаІ слесари шоллагІа вар электрики ва. ХІара бетта план 150—250 процент кхоачашъю оаха. Из сенца дувзаденна да аьлча, оаха дукккхача хана зийначох, лине тІара ремонте трамвая вагон хьаккхьачача эггара хьалха хьож тхо вагонах тоаеи хувцеи езаш фу йоал, мел хана ремонт е еза.

Ремонт еча хана эшаргйолча электрически, механически пневматически оборудованешта а оатхалашта а хьалххехьа заказ ду тха коллективо. Цул совгІа хІара дийнахьа болх чакхбаьлча ремонтни мастерага хоамбу оаха кхоана тхоашта эшаргйолча оатхалий. Цу гІулакхо тха ха а йойтац, болх дикагІа а лелийт.

Тхой балха опыт кхыча ремонтни звеношта дІаяларал совгІа, ма хулла ерригача коллектива юкъе из йоаржае а гІерт тхо.

Оахош доаха балхацара толамаш дІахо а лакхде уйла я тха.

Н. САВАРЦЕВ.
Г. МАРТЫНЮК.

* * *

Грознен трамвайни парке аз болх бу 13 шу совгІа ха я. Со къона волча хана эггара хьалха аз Іомаяьр столяра говзал я. Цул тІехьагІа массехк шера шофер а хиннав со. Хьалха айса Іомаяьча говзалцара безам кот а баьнна столяра болх беш со вола 4 шу да.

Тха коллективацарча хІара специалиста ше-ший болх лоархІамегІа хет. Цунах тарра, сона а хетац сайчул лоархІамегІа болх. Пассажираошта трамвай чура эггара хьалха бІаргагур—столярни болх ба. Из эсала хилча трамвай вагон ханал хьалха юха а ремонте йоагІа. Цунах дика сакхеташ бу аз болх. Нагахьа санна вагона чухье хьалхагІа слесарни балхаш де дезаш хилча, сай балха кийчо а ю, материал йоацаш болх сецаь ца латтийта хьалхехьа а материалашта казак а ду аз. Из кийчо дика лелаяро цхьа минот ца йойташ, диззача 8 сахьата болх бе йиш хулийт. Балха опыт коллективацарча кхыча столярашка дІаювц аз.

Майна хьалхарча социалистически яхье а этта апрель бетта план 310 процент кхоачашйир аз. ДІахойодача хана сай балха темпаш лаьгІ ца еш дІаховаха лерхІаш а ва со.

Ф. ЧЕРНЫШЕВ,
трампарка подвижной составан столяр.

Сурта тІа: столяр Ф. Чернышев болх беш воал.

И. Плиева сурт.

БІаьстан юхье жа лорга ха хьаэттай

Жа тІарчеи зооветеринарнии болхлошта низкъала а эггара бехктокхамегІа а йола ха я бІаьстан юхье жа дахка а ларга а долалу ха. Цу лоархІамерча гІулакха дикагІа кийчбаларна деррига шоай низаш оарцагІдаьхад «Ингушски» совхоза администрацеси партийни организацеси. Цхьабакъда укх деношка цхьан отарацара жа ларга доладича гучадаьлар жена Іунал во даьлгеи совхоза зооветеринарни персонало тІахьожам во баьлгеи. Іанна жа чулаьтта отараш зоотехнически бокъонаша могадеча тайпара дика кийчдаь хиннадац цу гІулакха. Цул совнагІа доакъара кхоачам а Іалаьмате во баь хиннаб. Цу кхоачамбоацараша а кхыча бахьанаша а кІалдита жа дукха дайнад (цхьан апрель бетта 453 устагІа), хІаьта кулгашца лерга баьннача 500 устагІанна тІера даьнна тха Іалаьмате во онк долаш а кІезига а да. ХІара устагІанна тІера 1 кг. 300 грамм мара даьккхадац совхозо.

ХІанз совхоза партийни организацес а администрацес жа а лоргача гучадаьнна кхоачамбоацараш дІа а доахаш, эргадаккха лаьрхІад из гІулакх.

Жа леладеча йиъ отделенена юккъе хургйолаш, баьцах тоаеннача моттиге цхьа ток йилла лаьрхІад совхозо. Цига оттаергъя электрически токаца, йиъ отделенерча 12 отарацара же лоргаргдола 3 агрегат. Цу тайпара центральни ток йилларо йиш хулийтаргья жа лоргилга сихагІа йистедаккха, жа ларгарга бода мах кІезигагІа а болаш, балха овсарле лакхъе, беш бола тІахьожам аттача боаккхаргба, и. кх. дІ. Тока заведующи хьожаваьв дуккха хана денз из болх бовзаш вола пенсионер Гардалоев Нака.

Совхозо хержаб говзагІа бола тха лоргараши тхана сорташ къестаде классировщикаши. Райзаготконторера классировщик юкъе а волаш цар хоржаргда лерга даьнна тха, цунна тока тІа прессовка а яь, биркаш а эхка циггара дІадохьийтаргда из промышленносте. Иштта из болх центральни токе вІашагІболларо довш дола тха кІезиг а дергда, хІаьта совхозеи райзаготконторани къахьегам аттача а боаккхаргба.

8 эзар сома меттал 10 эзар сомах дехкад книжкаш

Дукха нах хул базара юкъе уллача № 10 йолча книжни тикаь чу. Из тамаш а яц-кх: дукха деза вай республике бахача наха книжкаш, хІаьта вай ювцача тикан болхлой (заведующи нов. А. А. Козырева) из гІулакх дика кхета а деш, ма-могга бахархошта эшшаш дола книжкаш хилийта гІерташ а ба. Цу зІамига мара йоацача тикаь чу йоккхача книжни тикаь чу санна тайп-тайпара отделаш я: художественни литературан, социально-политически литературан, технически литературан, подписной. Цул совгІа, укхаза кодоагІаргда школьно-канцелярски товараши, школьни учебникаши кхыйола пособеши.

Тикаь чу из е вож отдел я аьнна Іе йиш йоацаш, селла дукха отделашта чу доагІаш дола литература да. ТІеххьарча хана холуш совгІбаьннаб юртбоахама литература ийдераш. Колхозни строй дІахо дегІаярахи МТС-ш эргаяхарахи йола брошюраши кхыдола литературеи чІоагІа дІаийду агрономаша, механизатораша колхозийи совхозийи хьалхле лелаераша.

ЧІоагІа хетташ хул политически а общественно-гуманитарни а литература партийни курсий, марксизма-ленинизма сайрийнарча университета ладувгІархой, институтий студенташ. Уж тайпа книжкаш тикаь чу шортта да а да-кх.

Дуккхача эрсийи кхыча мехкийи классикий, советски писателий сочиненеш ийю подписчикаша.

5-ча май денз доладеннад школай дешархошта тайп-тайпара книжкаш дохкар. Тикас гІулакхду № 4 йолча семилетнии № 19 йолча юкъерчеи школашта.

Эггара керттерадар фуд аьлча, тикаь чу латтача болхлоша шоай болх эхь-эзделца, боккхача безамца белга да. Продавецийи хоза гІулакх бІаргадайна саг Іец шийна книжка ца эцаш. Тикан болх укх сахьате дика лелилга къаьгга хьахьокх укх цифраша: хІанз чакхбаьннача апрель бетта 8 эзар сом план йолча метте 10 эзар сома книжкаш дехкад № 10 йолча книжни тикас.

М. ОСМИЕВ.

Сурта тІа: Грознерча № 10 йолча книжкаш дохкача тикаь чу.

Плиева И. сурт.

Колхоза огороде

Колхозаи колхозникаштеи кхоачам хиллал овощаш Іалашъе а паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъе а аьнна шоаш денна дош кхоачашдарна къовсам лоаттабу МагІалбикерча «Кавказ» яхача колхоза огородий бригадан коллективо (бригадир нов. Заруднев). Бригадаца 22 болхло ва. Малх хьалкхетташехьа болабу бригадо болх.

Сайрийна болх чакхбаьлча кхоана бе безача балха план дІа а йовзите болхлой дІа-хьа нийсбу агронома А. Сидельниковас. Нормах дийнахьа 1000 помидор е кабуц дІайогІа езача 1500—1800 дІа а йогІаш балхаш ду бригадацарча П. Машенцевас, П. Ткачевас, Е. Коломыщевас кхыбараша.

Огородаш хинна а ца Іеш 45 гектар сомийи комсийи беш а я цу бригадо Іалашъеш. «Беларусь» яхача тракторацa мугІараошта юкъе оахам деш ва нов. Бакчинов. ХІара дийнахьа 130—140 процент кхоачашъю цо балха нормаш.

Юрта боахаман передовикий опыташ юкъе кхувлаш лаьттанна удобренеш еши, дикагІа йолча агротехнически ханашка культураш дІаювши цхьабарт болаш къахьегаш я огородий бригада коллектив.

П. ГАГИЕВ.

Радио ди

7-ча май советски халкъо белгалдоаккхаш дездир советски социалистически културан, Іилман, техника, Радион Ди.

63 шу хьалха сийлахь-воаккхача эрсий Іилманхочо Александр Степановича Поповс дунен тІа эггара хьалха хьаьй радиоприемник. Іилман а техникан а дунен исторе чу йоккха говзал хинна дІаэттар радио ялар.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци яьнначул тІехьагІа, вай советски мехка Іалаьмате чІоагІа дегІаенай радиотехника. Вай паччахьалкхе а коммунистически парти а вІашагІъеллача Владимир Ильича Ленина йоккха терко еш хиннай радио-техника дегІайоалаяра гІулакха. Ленина радиох аьннад: «каьхат а ца эшаш, юкъе юкъ а йоацаш газет да радио».

Итташ миллионаш наха ладувгІ советски радион бакъйолча оазага.

Вай республикерча къахьегамхошта шозза деза ди дар 7-гІа май: цкъа дале советски радион Ди, шозлагІа дале вай республикан столице Грозне радиостанци йиллаь 30 шу дизара ди.

Дукха эргадаьннад вай республике укх 30 шера радиотехника дегІаяр. 30 шу хьалха массехк итташ радиоточка мара яцар вай республике. ХІанз 62 эзар гаргга радиоточка, 66 радиоузел я. РВ-23 яхаш боккха низ болаш радиостанци я республике. Цо деннеи бийсаннеи 16 сахьата болх бу. Республикера дукхагІа йола юрташ а районаш а радиофикаци яь я.

Нохч-ГІалгІай Автономни республика юхаметтаоттаярца, 1957-ча шера июнь бетта денз, Грознера эрсии ,нохчии, гІалгІайи кхаь меттала ю передачаш.

Боккхача безамца ладувгІ вай республикерча къахьегамхоша радиога. ХІара денна радиокомитета цІерах итташ письмош ух радиоладувгІархошкара шоашта моллагІа тайпара радиопередачеш йича бакъахьа хет дувцаш.

7-ча май Грознерча Киров цІерахча Културан а салоІама а парка театре хьайийлар радион ди дездарах лаьца республикерча партийни а Советски а общественни а организацей викалийи, радиокорийи, радиоладувгІархойи торжественни заседани.

Доклад йир Нохч-ГІалгІай радиокомитета председатела нов. Муравьевс.

Ший докладаца новкъоста Муравьевс белгалдаьккхар вай сийлахь боаккхача советски мехка радио шерра яьржа къахьегамхоша чІоагІа пайда эцаш хилар а вай республике радио чІоагІа дегІаяр а.

Докладчика аьлар «Укх дІадахача ткъаь шера баьр миссел радиош йохкаш болх бе беза укх шера вай республикерча радио связа болхлой».

Доклад йисте яьлча Пролетбатеи, Красни Молот заводеи художественни самодеятельносташа доккха концерташ оттадир заседане хиннараошта.

И. ВЕДЗИЖЕВ.

ГІалгІай кхалсага никъ

Коммунистически хьехамца хьалкхувш йола тІехье кхетаеш 22 шера болх баьб Грознерча № 1 йолча юкъерча школе ботаника хьехача хьехархочо Мальсагова Хасбулата Марема.

Марема хьийха дукха нах ба вай боккхача советски мехка общественно-пайданера балхаш деш.

Дика дата доагІа Марема институт яьккхачул тІехьагІа школе ше эггара хьалхара урок денна сакъердаме ди. ТІехь-тІехьагІа балха говзал лакх а еш школешка а районни дешара отделе инспектор йолаш а балхаш даьд Мальсаговас.

Вай Нохч-ГІалгІай республике а кхычахьа а даь ца Іеш, Казахстане а дикка балхаш даьд Марема. 1944-ча шера Талды-Курганcки областерча Киров цІерахча юкъерча школе балха эттар Марем. Хьехара балхал совгІа школан коарача участкан доал делга тІадиллар хьехархочунна.

Дешархой Марема хьехача предметех дика кхеташ, хьехархочун сий деш бар. 1955 шера бІаьсти дешархоща дІаболабир Марема школан коарача участке болх. Тайп-Тайпара сома а, хьажкІа а, капуста а дІайийра дешархоша хьехархочун хьалхленца. Участке хьалкхеяь култураш дика хьийкъар. Гектара тІара лаьрхІача 80 центнер хьажкІийи 600 центнер кабуцеи яьккхар дешархоша участка тІара.

Школерча дешара-опытни участке дика болх барах районни а областни а юртбоахама выставкашка а яхийтар «Сийлен грамоташи» дипломи делар Марема, 1956—1957 ш. школера дешара болх а школан коарача участке дешара-опытни болх а дика барах Казахски ССР-а дешара Министерствос «Сийлен грамоташ» а елар цІи хезача хьехархочунна. Іалаьмате боккха пайда ийдар говзача хьехархочо-биолого Москве Ерригсоюзни юртбоахама выставке яхарах. Нохч-ГІалгІай республике цІаялца масса хана Талды-Курганcки областе Кировски Юртсовета къахьегамхой депутат йолаш хиннай Мальсагова.

1957-ча шера 12 июне «Отличник народного просвещния» яха значок еннай говзача хьехархочунна.

ХІанз Грознерча № 1 йолча юкъерча школе 30 дешархо вагІача 7-ча классан классни руководитель я Марем. Шоашта дика хьехаш а массаволча дешархочун йоакхо еш а хиларах Марем дукха еза дешархошта. Иштта доккха сий ду Марема школен хьехархой коллективо а.

1949-ча шера денз, мар воацаш, кхо бер кхоабаш хьаенай Марем.

Вай езача партеси правительствоси йоакхо яр бахьан долаш доккха гІулакх карагІдаьннад хьаькъал а хьинар а долча гІалгІай кхалсага: Марема воккхагІа вола воІ Арсмак Омски машиностроительни институте 5-ча курсеи шоллагІа вола воІ Руслан Свердловски лесотехнически институте 4-ча курсеи деша вагІа, ЗІамагІа вола Тухан Грознерча № 3 йолча юкъерча школе 7-ча классе деша вагІа. Иштта цІена а сий долаш а ба гІалгІай кхалсаго, къаьнача хьехархочо хьабена никъ, ираз долаш да цун вахар.

П. ПОПОВ.

Педагогически кадраш кийчъяра юкъера кердадар

Халкъа дешара органаштеи школаштеи хьалхашка декхар латт — хьехар вахарца дувзаденна хилар чІоагІдара, дешархой практически болх бергболаш кийчбара хьакъехьа дола ССКП XX съезда соцамаш вахарца кхоачащдар. Цу гІулакха къахьегам, производствон керттера дешаш, юрта боахам хьехаргбола лакха квалифицированни хьехархой эш. Ужаш, 1958 ш. денз, кийчбергба Российски Федерацен 43 педагогически института заочни отделенеша. Заочникаш хила йиш я школашка къахьегами производствон дешаши хьехаш бола юкъера образовани а йолаш, укх специальностех болх баьраш: металлий е дахчан механически обработка, автотракторни гІулакх, электротехника, радиотехника. Заочникаш хила безам бараш производственни балха 2 шерал кІезигагІа стаж йоацаш хила беза.

27 пединституте хьаел «Юрта боахамеи биологени керттера дешаш» специальность йола факультеташ. Укхаза хьаэцаргба юкъера специальни юртбоахама дешара заведенеш а яьха, 2 шерал кІезигагІа доацаш школе къахьегами производствон дешаши хьехараш а, хІаьта юкъера образовани а йолаш юрта боахаме болх бераш а.

Просвещенен министерствос теркал баьб цаІ специальность мара йоаццашехьа а, массехк предмет хьехаш бола хьехархой а. Царна бокъо еннай пединститутий заочни отделенешка лоаццача хана шоллагІа специальность Іомае.

Вай пединституте 1958 ш. хьаэцаргба эрсий меттеи литературеи, истории, математикеи шоллагІа специальность Іомае безам бараш. Царна лоархІаргья общественнии педагогическии циклаех йола общеинститутски дисциплинаш, царех экзамаш дІаенна ха теркал а ца еш (ССКП истори, политэкономи, истмати диамати, педагогика, психологи, педагогикан истори, школьни гигиена).

Эрсий меттеи литературани хьехархочун специальность Іомае безам бола педагогаш экзамаш а йоацаш III курсе дІаэц (цхьадола предметаш тІехьагІа дІалургдолаш). Уж мукъабоалийт кхыча мехка мотти логикеи Іомаярах.

Математикан специальность Іомае безам бола педагогаш 1-ча курсе дІаийбергба, юкъера школан программах математикахи физикахи экзамаш хьа а эцаш. Истори Іомаде безам бараш III курсе дІаэц, тІехьагІа массехк дисциплинах экзамаш дІа а лургйолаш.

ШоллагІча специальностех дешара план кхоачаш а яь, пединститут яккхара диплом долаш болча хьехархошта бокъо лу шоаша Іомаяьча специальностех 5—10 классашта хьеха.

Юрта боахама специалисташа могаду

хьажкІаши судански буци е сояи хьажкІаши вІашагІъэяь дІаер

Хьайбай продуктивность айяр эггара хьалха доакъарий база чІоагІъярах тийшаь да. Цунца доакъара производство дукхагІа айярна тІаяхийта ца Іеш, цар дикал дикка айяра тІаяхийта а еза уйла.

Нохч-ГІалгІай мехка совхозашкеи колхозашкеи хьажкІел совгІа, дукха яьржа я хІара шера дІаювш йола культураш — судански буц, магар, кен аьла а сийнача доакъарийна а. ХІаьта уж культураш кхы тайпара йолча баьцашка — люцернага, эспарцет, клеверга диллача цар дозала единицага кхозза-диазза кІезигагІа пайда эца белок хиларца белгалъювл.

Цудухьа да дукхача шерашка хула кхей тайпара йола баьцаш дІаерца цхьана республикан совхозашкеи колхозашкеи хІара шера ювш йола фийг бола культураш вІашагІъеэш дІаер—хьажкІаши судански буци кхей тайпаех йолчарца, цу даькъе сояца а ювш. Цу тайпара уж дІаер кІезига техха-Іомадаь да, цунца хІанзолца хьа дукха а яц уж дІайийна. Из ишта дале а соя ший дерригача доакъошка белок дукха йоалаш я, хІаьта цун буртигах 35-негара 52 процентага кхаччалца белок йоал, кхыча цхьанна а культурах яллац иззамиссел белок.

ХьажкІаш е судански буц вІашагІъувш йоацаш уж дІайийначул, сояца цхьан эяь дІаеро лакхду пайда эцаш йола хІамаш уж дІайийнача боарама единица тІара яхар, хІаьта цунца фийг бола культураш белок дукхагІа хулийташ а ю. ХьажкІашца углеводаш дукха я, белок хиларна къе я уж, хІаьта сояца белок дукха я, углеводаш кІезига я. Цу шин культура, цар доакъара лоархІам хиларга диллача хІаранега шоллагІачунга доацар да.

ХьажкІаши судански буци сояца цхьан дІаювш цар дикал миштта хул хьожаш тохкамбаьб юртбоахама опытни станцес. Из дІаера техника эргаш я хьахиннача мошача доакъарех пайда эцарга хьежжа.

ВІашагІъийна дІадийнача цунах, сийнача доакъарийна е аьла из йохийташ хилча могадеш да мугІара ялат дІадувча сеялкаца цхьатарра из дІадер. Иштача гІулакхга фу дІадера боарамаш ерашдa: хьажкІаш 25 килограмм, хІаьта сояна 75 килограмм гектара. Судански буци сояи цхьан дІаювш хилча судански буц 15 килограмми соя 50 килограмми юв гектара тІа.

Нагахьа из вІашагІъийна ялат силоса лерхІаш дале, тІаккха хьажкІаш 60—70 см. мугІараштa юкъе йолаш дІае еза, кхыча бесса аьлча рядовой сеялкан хІара йиълагІча сошника уж ювш, цунца хьажкІай мугІараштa юкъе 3 ряд соя дІаювш. Цу хана ялат дІадувча машина 3-ча, 11-ча, 15-ча, 19-ча, 23-ча сошникаша хьажкІаш дІаюргья, хІаьта юхейисарашa — соя. ХьажкІаш боарамах 25 килограмм юв, хІаьта соя 75 килограмм гектара. Практикан цу тайпара ялат дІадер трактора тІехьа тоссача сеялкаца ду, цун ялат чудехкача яьшкана эшшача тайпара юкъ а йоллаш, хІаьта сеялка лакхерча высеве оттаю дІадувш дола фу доха ца дайтарна.

ВІашагІъийна дола ялат дІадерна аьха лаьтта тоаделга дика хила деза, бІеха баьцаш хургйоацаш болх беш. Из дІаделе макха а баьккха шиннел кІезигагІа йоацаш культиваци е еза, царех цаІ корпусной лущильникаща отвалаш йоацаш е еза. ХьажкІаши сояи дІаера кІоаргал 8—10 сантиметр хила деза, хІаьта судански буци сояи—4—6 сантиметр кІоаргал йолаш е еза.

ХьажкІаш е судански буц сояца дІаеро хьахьекхад, ялат дІаделе из лаьтта дика тоадаь дІадийча, цунна гІулакх де къахьегам кІезигагІа бахийта безилга. Нагахьа ялат тІадалале, из дІадийна (4-6 ди даьлча) пхоргІа макха боаккхе, тІаккха сояна ши лорд техача хана макха баьккхача, дІахо, хьажкІашеи сояси йоаю бІеха баьцаш, шунах дІадийнача ялатийна оасар де дезаш хилац, дІахо кхы гІулакх де дезаш а хилац.

ВІашагІъийна ялаташ силоса чуэцар ду соя кІалхарча гаьнашка буртигаш хилча, хІаьта хьажкІашта шура еттача хана е уж чІоагІъялале. Цу хана сояца дукхагІа хул пайда эца йиш йола белокаш. ВІаший увш дІадийна ялат чуэцилга тІехьадаха мегаргдац, хІана аьлча соя гІов чІоагІлуш хиларах. Судански буци сояи цхьан дІадийна ялат чуэц суданкана ка тоссача хана.

Цхьан вІашагІдетташ дІаде могадеча цу ялател совгІа республикан совхозашка шеррача производственни опытах леладе деза хьажкІаш дІаювча ханна доакъарийна квадратно-гнездовой сеялкаца хьажкІаши соеи цхьан дІаювш, цунца хІара бІена 3—4 хьажкІа хи хургболаши 4—5 соя хи хургболаши. Цу тайпара дІадийнача ялатийна гІулакх хьажкІашта санна де деза.

Магари соеи цхьан дІае йиш я «СЗТ-47» яхача ялати буци дІаювча сеялкаца. Соя фу лакхерча высеве гІолла ялат дІадувча сошникаша дІадув, хІаьта магара фу буц ювча сошникаша дув. Магар дІабера боарам — 10—15 килограмм ба хІаьта соя — 40—50 килограмм ба.

ТІадоагІача шерашка вІашагІъувш ялат дІадерна соя шоай фу хилийтарна хІара колхозо а совхозо а фуна участкаш дІае еза. Фуна соя дІаерна къоастаду лаьтта, дика аьха кийчдаь а лаьтта тоаду хІамаш теха тоадаь, дикагІа хий тоха йиш йола лаьтташ хила деза. Фуна участкана бІаьстан культиваци еш дика да гектара 2—3 центнер суперфосфат, 2—3 центнер хлористи калий тохар.

Ялат дІадер шерача мугІарий хьисапах ду, мугІараштa юкъе 45 сантиметрагара 70 сантиметрага кхаччалца юкъ йолаш, гектара 60—80 килограмм фу тоссаш. Деш да квадратно-гнездовой ялат дІадер а, 45 × 45 см. иштта 70 × 70 см. йолаш а, хІара бІена 4—5 буртиг болаш. ДІайийначул тІехьагІа зІокараш йолча катокашца тоІаду лаьтта, хІаьта 4—6 ди даьлча из хьатІаялале макха боакх. Хьалхара ши лорд техча цІаькха макха боакх, дІахо бІеха баьцаш дІайоахалгеи мугІараштa юкъе уж цамца доахаши болх бу.

Соя хий техча дика тоалуш я, къаьстта цун зиза тохача хана, цун буртигаш латача хана, уж хьалдузаш йолча хана хий техча. Фуна йола соя чуэц цун гаьнга юкъера фу кхаьчача, из цу сахьате аьрда а аьрде йокъаю, хІана аьлча фуна йола соя 13 процент мара тІоадал йоацаш хила езаш хиларах.

Н. СКИБО,
НГІАССР юртбоахама Министерстван керттера агроном.

ДикагІа вола чабан

Іалаьмате сакъердаме а бехктокхаме а болх ба чабанагара бар. Цхьаболчарна хеттача тайпара Іурра дажа дІа а дига саррахьа жа цІадоаладарца кхоачаш хулаш бац чабана болх. Жена дажа дикагІа йола моттиг харжа харал совгІа чабана ха деза салаІа а хий моладе а деза ханаш. ДоаггІача тайпара Іунал а деш жа леладаро алсамагІеи дикагІеи хулийт жена тІера доала тха, жа шоаш а дулхала хул.

Иштта ший болх дика лелабу дукха шераш хьалха денз жа доажадеш волча «Ингушски» совхоза кхоалагІча отделенера (СоагІапчара) говзача чабана Гандалоев Илеза. Соахка денз цо Іунал деш долча отарацара жа гаьнна дикагІа тоаденна а унахцІенагІа а да вокх отаращца долчарел.

Ше Іунал деча жах хІара устагІанна тІера лерга 3,5 килограмм тха даккха аьнна тІаийца социалистически декхар сийленца кхоачашдергхиларах дог тийша ва нов. Гандалоев. Илеза отарацара дахкаьча жах хІара 100 жийно 120 Іаьхар баьб, хІаьта массаба дийна а унахцІена а ба. Иштта дикача гІулакхаца дІахо а ший болх дІабахьар да нов. Гандалоевс шийна хьалхашка оттадаь декхар.

А. ПЛИЕВ.

58 квартир йола цІа хьалдеш латт

Грозне Чернышевски а 2-гІа Военни а улицаш вІашагІкхеттача хьалдеш латт 5 этаж а йолаш 58 квартир йола цІа. «Красный молот» завода болхлошта лаьрхІа да из. Из цІа хьалдер № 12 йолча треста 2-ча строй управленен 2-ча участка коллектив я.

Нов. Шамардин керте волча комплексни бригадо укх шера биъ бетта план 130 процент кхоачашйир. Бригадан коллектив барттайнеи цхьоагІо йолаши я.

Къаьстта дика балхаш дир цу бригадацарча каменщикаша Шембеловас, Поляковас, Будниковс, Салгиреевс, Тозуркаевас кхыбараша.

Производстван план тІехкхоачашъярна къовсам лоаттабу цІа хьалдеш йолча бригадан коллективо.

Н. ЛЫСЕНКО,
№ 12 йолча треста № 2 йолча СУ-н нормировщик.

Сурта тІа: каменщикаш Шамбелова Аннеи, Будников Павели, Полякова Валентинаи 58 квартир йолча цІен 4-гІа этаж хьалйотташ боахк.

И. Плиева сурт.

ХьажкІашца балхаш ду комсомольско-кагирхой звенош кхашка араювл

Ялаташ дика хьувкъа торо йолаш да тха района лаьтташ.

Укх шера дика ялат кхедар — из цхьа уйла я кхашка балхаш деш болча механизаторийи болхлойи. Цудухьа, района кагирхой агрономаша яхачунга ла а дувгІаш, малагІа гІулакх дича лаьтта дикагІа хургда хьожаш, из Іомадеш ба. Иштта «Октябра 40 шу» яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделенен н.н. Сампиевеи Арсельговеи комсомольско-кагирхой звенош гурахьа денз кийчлуш я укх шера дика хьийкъа хьажкІаш хьалкхее.

Шоай звеной лаьтта ахалехьа хьалхагІа 535 тонн удобрени йиллар цар цу тІа.

Каст-кастта лаьттеи дІадув фуи миштта кийчду хьожаш комсомольски организацен секретарь нов. Кодзоев Ахьмад кертте а волаш комсомольски рейдаш яр.

Комсомольско-кагирхой звеной ларах, шоашка дІаденнача 50 гектар лаьттан тІа ялат дика хьувкъийта къахьегаш я нов. Тумгоев Закре кертте вола кагирхой звено. Царна новкъостал ду отделенерча комсомольцаша.

Дика кийчдаьд цу звеноша хьажкІий фу.

Иштта дика кийчдаь фуи лаьттеи хиларца кагирхой са тийша ба хьажкІаш дика хьувкъаргхиларах. ХІара гектара тІара 47 центнер хьажкІаш яха социалистически декхар тІаийцад цар. Сампиевеи Арсельговеи звеноща яхь лелаешехь а нов. Тумгоева З. звенос социалистически яхье йийхай «Назрановски» совхоза Яндарерча отделенера нов. Гандалоева звено. Нов. Гандалоева звенос шоашка кхайкаяь яхь тІа а ийца, дош деннад шоашкарча 120 гектарах хІаране тІа 50 центнер хьажкІаш кхее. Нов. Гандалоев тешаш ва из декхар ший звенона кхоачашдулургхиларах. Из дагаваьннав вІаший опыташ ювцаш, гектара тІара 60—65 центнер хьажкІаш йоахача Карабулакерча дикагІа йолча звеноща.

Комсомольски рейдий балха итогаша хьахьекхад дІаде ялати лаьттеи Карабулакерчул вогІа кийчдаь ца хилар.

Укх шера хьалхха къонача звеноша болабаь из болх, царна йола йоккха экзамени школеи хургья тІайоагІача хана хьажкІаш дика хьувкъийта.

Хь. БОКОВ,
ВЛКСМ Наьсарен Райкома секретарь.

Ханнахьа йоакхо е бІаьстан балхий

ДикагІа йолча агротехнически ханашка культураш дІа а йийна доаггІача тайпара царна Іунал даро шеко йоацаш лакхабоаккхаргба цар хьувкъам. Иштта боккха лоархІам болаш да лаьтташ аха доладалехьа кхашка кхо тассар.

Массаненчул дикагІа ялатий а дІа мел ювча хІамай а гІулакх довзаш хила веза агроном. Ший болх цо нийса дІабахьарах тийша да дІайийна хІамаш хьувкъара гІулакх. ХІаьта а цхьан агронома дІатІа а тетта шоаш юстара болаш дІабахийта йиш яц из болх совхоза хьалхле лелаеш болча болхлошеи партийни организацеси.

Ший ханнахьа йоакхо а яь чакхбаьккхабац «Ингушски» совхозо удобренеца лаьтта хьаьндара болх. Планах 5000 гектара тІа дилла дезаш хинна кхо 1832 гектара тІа мара дилладац.

ЦхьоалагІча мая дезача деношка совхоза гидуаргаш дІайийна яьннале а, бІаьстан юхье дІаювча культурех хІанз а дІайийна яланза 800 гектар я. ДІайийна яьнна хила езаш йола культураш ювцаш ха йоае йиш яц хІанз. Эггара саготагІа дар ханханнахьа а доаггІача тайпара а царна Іунал а деш уж хьалкхеелга да. ХІанз укх сахьата из болх а ладара лел совхозе. Гурахьа дІа а йийна макха баккха безаш йолча 9296 гектарах хІанзалца хьа макхабаькха яьннараш 800 совгІа гектар мара яц.

Боккха лоархІам болаш да вай республике сомий бешамаш тоаяр. Цу тІулакха а ладарло яьй совхозо укх шера. ДІайогІа езаш 45 гектар йолча 1,5 гектара тІа мара дІаегІаяц сомий бешамаш.

Уж балхаш ладара лелар кхоачамаш ца хилар бахьан долаш дац. Керттера бахьан да эггара хьалха кертера агроном волча нов. Даскиевс а еш, совхоза хьалхле лелаераша ханнахьа йоакхо ца яр.

БІаьсти а эхки а сомий бешамашта деш дола гІулакх

Дика йоакхо а еш сомий бешамашта гІулакх дар—лакхера сомий хьувкъам хилийтарна эшаш дола гІулакх да.

БІаьсти шелалаш дІаяьнначул тІехьагІа, хьалхагІа йокъаенна а шоайла ювцаенна а йола галгаш дІайоахилга де деза. Галгаш юхке гІолла дІаяха еза, галг дІахоадаьчул тІехьагІа юхайиса моттиг ягІаш хургъйоацаш. Из ду галг дІаяьккха моттиг ахкан керда цІока тІа а дена дІакъайла ялийтарна а, галг дІаяьккха моттиг ца талхийтарна а. Галг дІаяьккха моттиг цаІ-ах сантиметрал шерагІа хуле, цох хьокх аьшка купороса 10-процентни раствор, цул тІехьагІа даьтта басар е бешамий маркхал хьокхаш къайла а йоаккхаш. Бешамий маркхал цхьатарра доакъош а тохаш, хьайбай даьттахи, боалозахи, канифолахи бу; даьтта когаметта нигрол тоха а мегаргда маркхалах. Гаьний хенашка а ткъовронашка а ларттІа хьажа а хьожаш, гурматаш хинна гІанаши зенера садоахка хІамаши шоех доахкаш дола, докъаденна сомаши коасташта тІа хулаш дола кІай кІомаргаши дІадаха деза.

Гаьнаш тІара хьаяьха галгаши, гаьнаш тІа диса докъаденна сомаши, гІаи хьагул а даь, гаьнашта зиза тохача ханеи сомаш хьахулча ханеи, минус йиъ градус Цельси шелал эттача хана, бешамаш йохъе кІур беш йола кучкаш е еза. Кхы йола кІур беш йола кучкаш ю хьайбай кІалхьарцарах, доахкаденнача чах, нувхех, лаьтталца уж къайла а даьхе. Гектара тІа дІайийнача 120—140 хиллал йолча гаьнашта, хІараненна юхе ю кІур беш йола кучкаш. КІур беш йолча кучкаех бешамаш йІоахъеш пайда ца эце, 10-ча мая кхаччалца шелал ца хуле, уж кучкаш мух боацача дийнахьа, сарахьа йоагае еза, сомий гаьнашта зедеш йола садоахка хІамилгаши лазараши дІадахарна цу кІурах пайда а эцаш.

Садоахка хІамилгаши грибни лазараши хала долалуча ханаца нийслуча чІонак яттІача хана, гаьнашта 1 процент бордосской жидкостахи 0,15 процент парижской зеленахи латташ йола комбинированни жидкость тоха еза. Нагахьа сомий гаьнаш тІа дуккха нІаний хуле, царех (гаьнех) минерально - масляной эмульсен раствор тоха, е хІара гектара тІа 25 килограмм лоархІам болаш гаьнаш тІа ДДТ яхача дуста дом хьарца беза.

Зиза тохача хана сомий гаьнашта молхаш еттилга соцаду, нокхарий мозаша цу зизаш тІара модз ийдара бахьан долаш. Махулла дукхагІа гаьнаш тІара зизаш опылени а оплодотворени а яь хургдола гІулакх вІаштІехьадаккха деза. Цу гІулакха цхьа гектар сомий беша шишша никх оттабе беза. Нокхарий оттаду бешамашка 500 метр хиллал шоайла юкъе йовкъаш а йолаш, цхьацца метте 20—30.

Зиза техачул тІехьагІа гаьнашта, сомий хьувкъами чами лохбеш йола керда хьахинна зенера садоахка хІамилгаш а грибни лазараш дІадахарна, дохьаш доалла молхаш тоха мегаргъя. Къаьстта дукхагІа теркам бе беза бешамашкара фашкаргаш йоаяра балха. Аьхки фуилгаш дукхагІа йолча хана гаьний гІанаш тІа ду фашкиргаш. Фашкиргаша маьлха сердал духхьал тІакхачийтац гаьнаш тІа. Цудухьа гаьнаш талха а талх, гІаний бос хувца а лу. Гаьнех дукха фашкиргаш латача хана, дукха хІама ца эшаш дерригагІа Іодож. Фашкиргаш латача Іажий, кхорий, боалий, Іаьржача хьачий, моажача хьачий, кхыча сомий гаьнаша дика сом лац. ДегІайоагІача хана гаьнех ши дакъа серахи, цхьа дакъа кІирахи, 17 дакъа хихи латта 1 — градусни известково-серни чорпа тох; из чорпа 60—70 минута кхехк, цул тІехьагІа цу чорпан хІара кхаь килограммах 100 литр хий а тохаш, литта а лутташ, фашкиргаш латача гаьнех тох.

Сомий бешамашка лакхера хьувкъам хулийтача агротехникан лард — ший хан-ханнахьа сомий бешамашка, гаьний мугІараштa юкъе, органически минеральни удобренеш ехкар да. ХІара шера, гаьнаша дегІайоагІаш болх беча хана, сомий бешамий хІара гектара тІа лаьтта хьаьндарна еррал удобренеш ехк: 1,5 центнер сульфат-аммони, 2 центнер суперфосфата, 1 центнер тух. Лаьтта хьаьнделга, хий а дехкаш, гаьнашта юкъера лаьтта цамца а доаккхаш, 10—12 см. кІоарга дисковани а еш, де деза. Кхетаде деза бІаьстии аьхкии сомий гаьнашта, сом хьахулаш йола чІонакаш дегІаяхкарна хиланза дардоаца, фосфори калийи дезилга. ХьатІадоагІача шера сом дика хьувкъаргболаш, гурахьа 15 см. кІоарга аха деза сомий бешамашкара лаьтта.

Т. А. ЛОЗОВСКИЙ,
юртбоахама Іилмай доктор.

Керда многотиражкаш

Дукха ха йоаццаш араьлнай хьалхара номер Нохч-ГІалгІай Совнархоза стройуправленени Нохч-ГІалгІай гІишлош хьалъерий профсоюза обкомеи орган йола «Строитель» яха газета. Хьалхарча оатІон тІа газета редколлегега дайта моаршалаш да. Управленен начальника В. Шварцкопф язъяь «ГІишлош хьалъерий керттера декхараш» яха статья а я газета тІа.

«Совхоза болхло» яха многотиражка арадаьннад «Надтеречни» совхозе а. «Тха декхараш» яхаш я цун хьалхара статья. «Партен вахар» яхача рубрика кІал язъяь я совхоза коммунистий дика болх бувцаш йола заметка. Газета тираж 800 экземпляр хургйолаш я.

Ю. ОЛЬГИН.

Ханал хьалха кхоачашйир 4 бетта план

ССКП XX съезда исторически решенеш кхоачашъеш, пачхьалкхен планаш тІехкхоачашъю Грозненски горпищекомбината.

Горпищекомбината коллективо, укх шера 4 бетта йола валови продукци арахецара план ханал хьалха 101,2 процент кхоачашъяьй, къахьегама овсарал 21,2 процент лакхъеннай. Коллективо 1-ча Май сийна, 28-ча апреле кхоачащде аьнна, тІаийцаь хинна социалистически декхараш 3 ди хьалха, 25 апреле 103,8 процент кхоачащдир. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхай нов. В. К. Шаликов мастер волча кондитерски цеха коллективо. Сийлен Доска тІа баьхаб дикагІа бола болхлой нн. Ибрагимов, Яроцкий, Абрамович, Яцкин, Мусаев, Грибенок, шофер н. Курбанов, кхыбараш.

Дика балха хьокхамаш дахарах дІа-юха тела ЦІе байракх еннай коллектива.

Уж толамаш царна доахаденнад цІабарт болаши шоай болх дукха безаши къахьегамхой хиларца.

Шеко яц дІахойодача хана коллективо кхы а дикагІа болх берг-хиларах.

М. ЦУРОВ.

КАПИТОН ЧАХКИЕВ.

Кайпа

Божа ба юртах чубенна,
Кхашкар адам цІалестад.
Малх а никь ший кхоачабенна,
Лоам тІехьашка лачкъаш латт,
Шоай къахьегама ди
дувцаш,
БоагІа соца мехкарий.
ЦаІ я царех аз са тувсаш
Чилла леп цун кІажарий.
Дагар дар дІахайта аьле,
Аз са-сайца нигат ду.
ТІаккха цунна уллув ваьле,
ВІалла доацар доладу.
— Миштай шун бригада,
Кайпа,
Оасарах, шо даьннадий?..
Тха яр-м яьннай массе
тайпа
Кхоачамаш даь ший
балхий...

Кайпа алхха елакьежаш,
Цхьан дешаца жоп дале,
Йода согахь оагІар хьежаш,
Со а вода бо хиле.

Малх ший ден никъ
кхоачабенна
Лоам тІехьашка дІалачкъаб
Тхо а юртах хІанз чуденна,
Мехкарий сох дІакъаьстаб.

Кайпа сона ше тІехйоалаш,
БІа а тесса чуяхай.
Аз тахан а дІа ца оалаш,
Дега уйла са йисай.

Мамакаев Мухьмад.

Юрташка

(Писатела блокнота тІера).

ДоаггІашехь Назране кхаьчар тхо.

— МалагІча юрта дахача бакъахьа да тхо? — аьнна, хаьттар оаха партен райкоме.

— МоллагІча юрта шо долхе а, шо дукха ухаш цхьанна а юрта кІордадаьдац. Хетаргахьа писателаш, поэташ юрта ухаш, ахархошца къамаьлаш дар укхаза эггара хьалха хулаш да. Нах массанахьа а балхаш деш боахк, арахьара тІавенача саго шоашта дикадар аьлча, массанена а дика хетаргда. ТІой-юрта а Долакха-юрта а даха мегаргда, СурхотІа долхе, кхы а дикагІа да, — аьлар партен райкома секретаро нов. Газдиев Зубайрас.

Газдиевс дийцачох, СурхотІа тІеххьара лаьрхІа гІоргдолаш, ТІой-юрта дахар тхо.

1.

Сарахьа дІа а кхаьча оаха юрта совет лехаш, механизаторий школе вийседлар тхо. Хьехархочо деча къамаьлага ладувгІаш кховзткъе итт совгІа саг вар цига гулвенна. Из дар оаха лохаш хиннар.

Юхаувзалуш доацаш, цига гулбеннача нахаца къамаьл дир оаха.

— ЧуІе цІенош а кхыдола эша хІамаш а да тхона, цхьабакъда, балхара чудаьхкача сакъердаме, культурни салаІа моттиг яц тха, — аьлар механизаторий школе дешаш волча Кодзоев Мусоста.

— Тха сайриина гул а денна, хьаькъале цхьана ха яккха моттиг ца хиларо зуламхошта тхона юкъера ладарах вар шоашкахьа ваккха тарлу. Из да эггара новкъагІа дар, — аьнна шоана фу хет оалаш санна, тхога хьежар цхьа зІамга саг.

Наха иштта новкъа да хІанз юрта дика клуб, клуба чу библиотека, цхьацца говзалаш Іомае моттигаш ца хилар.

Я яхаш язъеш яле а, шоай клуб ца хиларах къамаьлаш дир тхоца Долакха-юртарча кагийча наха а.

Цавоалаш дагадехар сона тхоаш новкъа доалаш, Грозне тхоай хинна къамаьлаш: юрташка зулам алсам даьннад, маларца, вІаши качъахарца нах айхьаза баьннаб, цу гІулакхашта тІагІолла вай наха во цІи хазийтай, яхаш хинна.

Вай даьша доаккхаш цхьа кица да: «гирз даьннача цхьан гаьзо жа Іул бІехду,— оалаш. Из санна юртарча цхьан-шин зуламхочо еррига юрт а бІехъю. Юртарча коммунисташа, комсомольски организацес, юрта совето мела болх беш хилча, цу зуламхой бІеха гІулакхаш дІадарж.

Зуламхой хІама де низ хургбац, нагахьа санна юртарча наха Долакха-юрта даьр дой.

— Тха юрта цхьаккха зулам деш саг вац. Вай нах цІабийрзача хана денз укх юрта хинна зулам а дац. Цхьа-ши йовсар яр укхаза, уж наха хьа а лийца Іаьдалга дІаеннай, — аьлар, собране къамаьл даьча милицен инспектора нов. Асхабовс.

— Укх наьха цІерах ях аз: укх районерча масса юрташка кхайк тхо, юртара гІулакх зулмаш доацаш, балха тІехьа толамаш доахаш дІадаха уж яхье тІахьехаш, — юрта цІерах дош делар воккхача саго Акиев Ражапа.

Ражап кердача заманца къувсаш, яхача заман уйлаш йолаш саг вац. Из 1918—1919 шерашка вай наха советски Іаьдал даккха къовсам лоаттабаьча лирача хана хьалхарча мугІарашка лаьтта саг ва. Из вай сийдолча замалахь хьахинна, дІаяха харц зама а вай ираза вахар а дика довзаш саг ва.

2.

Тха собране ладувгІаш хиннача моллагІчо а аргдар, Долакха-юртарча наха шоай дош дизза кхоачаш дергда аьнна.

— Кхы цхьа хІама да тхо ца кхеташ...— аьнна, хьалгІеттар сона гаьна воацаш ваьгІа, хьатара бос бола, лакхача дегІара, юкъера ха йола саг.

Из Дахкильгов Аюп вар.

— Тхоаш Даьй мехка цІадахкарах, тха бокъо йизза хьаллацарах Партенеи Советий Іаьдалаи баркал оал оаха. Цхьабакъда хІанз дукха нах ба бе болх боацаш, болх лохаш. Тхога йоах: цхьабола нах шоашта бокъо а ялалехьа, цІабахкаро цІабахка оттабаьча наьха боарамал совгІа цІабаьхкаб нах. Цудухьа наха бе болх дІакхачац. Из нийса хетац тхона, — аьлар цо.

— Хьона хІана хетац из нийса? Вай нах дукха ба, массавара а вай цхьан аьхки цІавеча, кегараш хургбеци тІаккха?— аьнна хаьттар тхох цхьанне.

— Из-м бакъда. Цхьан-шин шера нах балхаца а чуІеча моттигаца а дІанийсбар хала гІулакх да; лазараш, зулма алсам далар кхерам а ба. Царех вай лорадала деза, вай цІа дахкар ший боарамца хила деза. Из ше да. Цхьабакъда, со алагІертар кхыдар да, — аьлар цо, хьатІа а вийрза.—Ший юххера ахча а доадаь, ший даьй мехка цІавена къахьегаш вола саг зулам, водар де цІавенавац, из цІавенав, шийна ший Даьй мохк чІоаггІа дукха безарах, ханна Казахстане е Киргизе Іечул, мел хала дале а валлалца со а са тІехье а яхаргйолча кхоачаргва со, аьнна. Мухха дале а цунна гІо де деза.

— Бакълув хьо, Аюп, бакълув хьо, — аьлар чухьарча наха.

— Укхаза къамаьл деш, вай совхоза директор волча Ториев Хьусена аьлар: «Совхозе болх бе эшаш вар ийс бІаь болхло ва, хІанз укх сахьате совхозе кхо эзар болхло ва. Царех ши эзар совгІа саг бе болх боацаш ва», аьнна. Уйла йича из зІамга хІама дац, новкъостий. Сага бе болх бала беза, нагахьа вай из нийсача новкъа вахийта гІерте.

«Шо мала кхайка даьхкад шоашта ловча гІоргда шо, тха шоана дала хІама дац», яхаш нах дІа а ца чувхабеш, царна хьаьнала къахьега моттиг кийчъе еза. Из вай доккха сийлахьа декхар да,— яхаш къамаьл дора Аюпа.

— Кхы цхьаькха хІама а аьлар укхаза нов. Ториевс: совхозе 400 ет мара бац, хІаьта совхозага 1500 бетта ет лелабе торо я тахан. Совхозе клуб яц, хІаьта из е ахча долаш да, аьнна. Йоакхо е декхарийла вотчо йоакхо а яь, совхоза доахан дебадича, клуб е болх дІаболабича, дуккхача наха бе болх корабоагІаргба. Цул совгІа вай наха юкъе цхьацца говзалаш йолаш нах дукха ба. Цхьайола бахача наха эша хІамаш, масала: гІандаш, столаш, кхы цу тайпара яраш а, городашка ухаш ийъе а ца езаш, юрта хьаюлургья. Цхьацца пайда баргболча балхашца нах дІатарбе беза, — аьнна чакх даьккхар Аюпа ший къамаьл.

3.

Долакха-юртарча кхалнахах лаьца къаьстта цхьа-ши дош ца аьлча Іелац.

Вай кхалнах тхьовра хьалхагІа хиннараш бац, уж массадолчох дика кхеташ ба. Лораш, хьехархой, Іилман болхлой болаш кхалнах ба вай, царех лаьца газеташ тІа а деш вай, радиоца дувцаш а хоз вайна. Из иштта дале а, кхалсаг ший йоккха моттиг яйза, иштта из кхеташ хувцаеннилга ховш, дог раьза хинна тІаэцаш хІанз а кІезига нах ба вайна юкъе.

Кхалсаг аьлча хьалха вай: кхуврч, кад-Іаг, ага, бераш оалаш хазарехь из дош дуташ хинна зама набарах дайна гІа а хинна дІаяхай. Кхалсагага а тахан вай вахара юкъе ший йоккха, сийлахьа моттиг кхаьчай.

Из иштта хилара дика хьокхам гургба «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха- юртарча 1 отделенен ферме доахан леладу, доахан детта, Іаьсий леладу кхалнах бІаргабайча.

— Тхога болх дика бе ала дезаш дац, — аьлар цу ферме доахан детташ йолча Торшхоева Салимата.— ХІана аьлча, Коммунистически партес, Советий Іаьдало вай къама бокъо юхаоттаярах, вай Даьй мехках юхаккхетийтарах дикача балхаца, боахам боккхача толамца айбеш, царна чІоагІа баркал ала тхоаш декхарийла долга хов тхона.

Салимат совхозе болх беш йола ер цхьа шу мара дац. Дош балхаца кхоачашдеш, ший декхар дика чакхдоаккхаш я из. Цо болх дика барах кхо-биъ бутт хьалхагІа «Сийлен грамота» еннай цунна.

Торшхоева санна, цунца яхь а лелаеш, дика болхбеш я, ше ха яха саг йоллашехь а, Акиева Исират а.

ЦІенда воацаш, ше йисача Исирата ши воІ кхийнав; уж шаккъе а воІ вай сийдолча Советски Эскаре ва цун. Шийна хала дале а, болх а беш, ший чуяха цІа тоадара йоакхо еш я Исират.

Салихьатаца, Исиратаца болх беш тІах-аьнна кадай мехкарий ба. Царна юкъе белгалъяьнна балха ка йоалаш я Шовхалова Лена. Лени барайтта шу мара дац, цхьабакъда, Іаьсашка хьожаш бу ший болх геттара дика лелабу цо. Из сов кадай, хьинар долаш хиларах «саьса» аьнна цІи тиллай цох нийсархоша.

— Цхьа Іаса тІера ца доалийташ, сай Іаьсий бІаьстанга доахаргда аз, — аьлар тхога Ленас, тхо ший Іаьсашка хьажа дахача.

4.

Тхо СурхотІа, йоккхача клуба чу нах чу ца хошаш, гулъеннача собране да. Тхьовра 1930—1931 шерашка колхозаш вІашагІкхеташ, кулакашца къувсача хана мара яйнаяц сона ер санна айъенна собрани.

Фуд укхаза очдаьнна хьайзар? Кхыча юрташка санна мара укхаза а белгал даьнна хІама дац. Укхаза а кхыча юрташка санна, чуийна балхаш деш, шоай чубаха цІенош, кхыйола гІишлонаш еш боахк нах. Хьаьнала къахьегарца сийдолча Коммунистически партена, Советий Іаьдала баркал ала гІерташ боахк нах.

Цхьабакъда, нах цІабахкарца дувзаденна цхьацца кхоачамбоацараш а да укхаза.

5.

ТІехьа-Мартан тІа тика чу даха хилар тхо. Шоашта эша хІама эца чубаьхка дукха нах бар тика чу. КІадашта юкъера кІада хоржаш воаллар цхьа саг.

— Іумар ер дика ма хет сона-м, — аьлар шоллагІчо, Іаьржача псхале йист пІелгашта юкъе а хьокхаяь.

— Дика-м дар ер, бос хоза бацкха, — аьнна, дІатеттар Іумарас псхале туп.

— Ма курадаьннад шо, — аьлар тика чу латтачо, вела а къежа.

— Дика саг, хоза дар лех наха. Далла хастам ба, из дика да, — аьлар юстаро лаьтгача воккхача саго.

— Бакълув воккха саг. Тхьовра хьалха, улицах цхьанне хилча цхьайттане ловзарга водаш е кхычахьа сакъердаме водаш лелаергьяр цхьа иккаш, хІанз шортта я уж, ахархочоа хохаца баа тоъаш ца хинна миста берхІа хІанз вай баа дашарг а дац.

Дикача идейца, хьаькъалца кхийнад вай. Коммунистий партес воашта хьагойтача новкъа даха ховш кхийнад вай.

— Ткъаь пхиъ сага аьнна агротехникан дешара курсаш яьхкаяр оаха, — аьнна дийцар тхона укхазарча совхоза директор волча нов. Казалиев СаІида. — Цу курсашка шовзткъе ворхІ саг ва тха дешаш. Иштта дуккхача нахага дешийта кхоачам а моттиг а яц тха, аз аьлча: моттиг а езацар, тхо ура а латтаргдар, дешийтал хьай тхога, СаІид, аьлар сога наха, яхаш дийцар тхона нов. Казалиевс.

Школе, клубе, театре Іоховша моттиг готъеш вай гуллу ер зама, тикача дена дика книжка ца уллийташ наха ийду ер зама, газеташ, журналаш кхоанарга ца доалийташ дІаийду ер зама, хІара къам ираз долаш, къамий вІаши доттагІал долаш, сийдола, дика зама я.

Воай заман хам бе, воай зама лархІа еза вай!

Нохч-ГIалгIай алфавити орфографии хувцара хьакъехьа институто яьча предложенех

Укх шера март бетта Нохч-ГIалгIай исторен, метта, литература Iилман-тохкама института нохч-гIалгIай алфавита юкъе цхьадола хувцамаш дарах предложени яьй.

1938 шу тIаккхачалца нохч-гIалгIай йоазув латински алфавита алапашца леладаьд. Цу алфавитах дукха кхоачамбоацараш доахкар. Царех керттера кхоачамбоацараш дIахо долхараш дар:

а) нохчии гIалгIайи меттала йоазув машинкаца кепа тоха йиш яцар;

б) Полиграфически техниках бизза пайда эца йиш яцар;

в) ЛаьрххIа цу гIулакха кийчъяь йоацача типографе книжкашта зарба тоха йиш яцар.

г) Эггара доккхагIа дола цу алфавитах даьлла кхоачамбоацар дар: эрсий меттала а нохч-гIалгIай меттала а цхьан тайпара йола оазаш тайпа-тайпарча алапашца белгалъеш хилар.

Масала: «т» яхача алапашца белгалйора эрсий йоазонца«т» яха оаз (трактор), хIаьта нохч-гIалгIай йоазонца «м» яха оаз (макха); «п» яхача алапаца белгалйора эрсий йоазонца «п» яха оаз (перо), хIаьта нохч-гIалгIай йоазонца «н» яха оаз (нана); «р» яхача алапаца белгалйора эрсий йоазонца «р» яха оаз (рама), хIаьта нохч-гIалгIай йоазонца белгалйора «п» яха оаз (пела), иштта цу тайпара кхы дукха оазаш а яр шин маIане уж алапаш эрсии нохч-гIалгIайи метташца леладе дезаш. Из ишта хилар эрсий мотт хьехараштеи наьна мотт хьехараштеи масса хана новкъарло еш дар.

Йоазув даьраша даьча гIалаташта тохкам бича дукхагIа дола гIалаташ уж алапаш шин тайпара хиларах доалаш дар. Цул совгIа шаьрра чехка дIадешийтара кхы чIоагIагIа новкъарло а хулар цунах.

1938 шера эрсий алфавита ларда тIа нийсдаьча алфавито цIенъяь вай йоазонцара хьалха хиннача алфавитах яьхка новкъарлонаш дIаьхай. **МоллагIчоа деша, язде, Iомаде атта а долаш йоазув тоаденнад.**

ХIанзарча нохч-гIалгIай алфавитах лакхехьа дийцачарех цхьаккха кхоачамбоацар дисаьдац.

Института предложенена раьза а хинна цо яххача тайпара «й» яха алап нохчии гIалгIайи дешашца яздича цо тоа-м хIаьта а дергдацар, цхьабакъда, толха-м дергда нохч-гIалгIай алфавит. Цхьан тайпара йола оазаш эрсий меттацара хьайийца вай меттаца леладеча дешащеи нохчии гIалгIайи дешащеи тайп-тайпарча алапашца белгаляха езаш хургъя.

Масала: январь, Япония, Яков, ноябрь, объявлени иштта кхы цу тайпара долча дешашцара «я» яха оаз цу алапаца белгалъеш хургъя, хIаьта ялх, ялхагIа, Яхьья, хьая, Яхи иштта кхы цу тайпара долча нохчии гIалгIайи дешашцара «я» яха оаз «йа» яхача алапашца белгалъе езаш хургья. Уж дешаш язде дезаргда укх тайпара: йалх, йалхагIа, Йахьйа, хьайа, Йахи.

Цу тайпара нийслу «ю», «е» яха алапаш а. Ювсап язде дезаш хургда Йувсап аьнна, хIаьта Юра эрсий меттаца долчча беса дус (Юврен Йувсапи ши новкъост ва). Съезд яхача деша юкъе «е» яха алап дусаш хургда, хIаьта еза яхача деша юкъе «йе» яха алапаш язде дезаш хургда (йеза).

Нагахьа санна цу тайпара хувцамаш дича, цхьан тайпара оазаш тайп-тайпарча алапашца белгалъеш хиларо нохч-гIалгIай орфографии йоазуви кхетаде а хьеха а халагIа хургдолча наькъ тIа-м доаккхаргда.

С. КОТИЕВ.

Нохч-ГIалгIайчен ансамблеши театраши Украине долх

ЧIоагIлуш латт Нохч-ГIалгIай АССР-аи Херсонски областаи юкъера культуран бувзамаш. Дукха ха йоаццаш Грозне хинна Херсонски иллейи халхарийи ансамблен гастролеш боккхача толамца чакхдайлар. Гарггарча деношка вайцига доагIаргда Херсонски музыкально-драматически театр. Гастролеш дIа-юха хувцара порядках вай ансамблеши театраши а гIоргда Херсонеи Украинан кхыйолча областешкеи.

Эггара хьалха Херсоне гIоргда майтIкъоалагIча деношка республикански М. Ю. Лермонтова цIерах дола эрсий драман театр. Гастролеш хьаелалургья хIанз театро кийчдеш долча Д. Зорина «Даим бола хьаст» яхача спектаклеца. В. И. Ленина образ ловзаергья Латвийски АССР-а заслуженни артисто Г. Гладких а, хIаьта НГIАССР-а заслуженни артисто В. Оглоблина а.

Херсоне массехк спектакль оттадаьчул тIехьагIа театр городашка Уманеи Черкассыи гIоргда. Вайца яхь лелаеча Херсонски областен промышленни предприятешка, юртий районашка театра болхлой вIашагIкхетаргба болхлошца, ахархошца, интеллигенцеца.

Гастролешка долча хана театро кийчдергда керда спектаклеш — Н. Виртан пьеса «БIарг дIа ца кхоача гаьнеш» («Дали неоглядные»), А. Арбузова пьеса «Дукха веза ялх» («Шестеро любимых»), хIаьта ленински комсомола 40 шу даларна хетадаь дола цхьа спектакль а.

Май чакхбоаллаш Херсонеи областен районашкеи 40 концерт оттадергдолаш цигача гIоргья Нохч-ГIалгIай иллейи халхарийи ансамбль. Ансамблен концертий программа юкъе хургья нохч-гIалгIай сюита, нохч-гIалгIай иллеши халхараши, хIаьта СССР-а халкъийи халкъан демократен мехкийи произведенеш а. Ансамблен хоровой группас массехк украински халкъан — илли доаккхаргда.

Херсона къахьегамхой культуран вахара юкъе доккха гIулакх хургда Грозне боккхача толамца чакхдайнна доттагIлен концерташ оттадарах. Украинцашеи, нохчашеи, гIалгIашеи цхьана увттадаь концерташ Советски Союза халкъий доттагIал къаьгга хьахьокхаш дар.

Июль бетта Херсонеи Украинан йоккхагIча городашкеи доладургда НГIАССР-а халкъан артисто Эсамбаев Махьмуда хьалхле а лелаеш, дакъа а лоацаш йолча эстради ансамблен концерташ.

Цул совгIа, Украине гIоргья республикански тенакий театра эрсий труппеи Нохч-ГIалгIайчен художественни самодеятельностен доакъашхойи.

И. САЛМАНОВ.

Республикан связан учреждeней болх-халкъа хьашташта

Нохч-ГIалгIай АССР юхаметтаоттаярах тоъала дукха къахьега дезаш хилар связан органаш 1957 шера а укх шера а кердача административни доазонашца почтови радио-электрически учреждeней болх вIашагIболлар духьа. Лоаццача хана эргабаккха безаш бар масса трактех бола почтай болам.

Из болх хьоггехьа а йисте а баьннаб, хIаьта хIанз республикан дукхагIа йолча лохехьарча почтови учреждeнеша газеташ, журналаш, кхыйола корреспонденци Грозне хьаэццача хана хьа а эц. Масса райцентрашца вIашагIъеллай деннеибисанеи йола телефоннии телеграфнии связь. Радиос дIакхухь езача Москванеи моттигерчеи передачай оаз вай республикан дуккхача нах бахача моттигашка.

ГIулакхаш-м хоалуш тоаденнад, цхьабакъда хIанз а дукха да юкъах диса балхаш. Связан болхлой бицбала йиш яц къахьегамхошта цар деш дола гIулакх хIанз ма-доаггIара ца хиларах, технически торонаш йоккхий йоллашехьа а.

Правительствос хIама кходац связан предприятеш тоаяр духьа. ХIаьта связан болхлой декхар фуд аьлча, цу теркон лоархIам а беш, цу ахчах ма-могга дикагIа пайда эцар да. ЦIаккха а дицдалийта йиш яц связан болхлоша къахьегамхой хьашташ денгара - денга лакхлуш латтилга. Цхьа ха яр квартире телефон оттае цхьаккха а холо йоацаш хинна, хIана аьлча телефонах боахам тIех тоабенначул тIехьагIа мара ца эшаш йола оатхал лоархIар. ХIанз квартирашка телефонаш, увттае яхаш заказаш сов дукха хиларах а,аппаратура хьалъюзаш латтарах а вIаштIехьадалац массанена телефонаш оттае. Цо хьахьокх бахархой хьал-торо тIехь-тIехьагIа лакхлуш латтилга.

ТIехь-тIехьагIа тоалуш латт главпочтамта а районашкарча почтай а оборудовани. Нагахьа санна хьалха Морзе аппаратаца хьайиеш хинна телеграммаш кулгашца язъеш хинна яле, хIанз масса магистралешка чехка алапаш дIаязду аппараташ я. Цо вIаштIехьадоакх приемни пункташка специальни ленташ тIа телеграммаш дIаязъе а, хIаьта тIехьагIа из лента автоматически кхыча аппарата чу гIолла чакх а даьккха, моллагIча оагIорахьа сихха телеграмма дIаяхьийта а.

Хьашташ кхоачашдеш яц хIанз районашка йола телефонни станцеш а: хIара абонент хьа массаза вех ко кхестаде деза. Гаьнна аттагIа да центральни батарей йола станцеш хилча — трубка хьал ма айе а, станцес жоп лу. ДIахо мегаргдолаш лархIа йиш яц цхьан телефонни линех кхоъи дукхагIеи аппараташ хилар.

МалагIа болх ба связан учреждeней болх тоабар духьа беш?

1958 шера правительствос связан учреждeнешта хьахийцад 1600 эзар сом ахча. ЛаьрхIа да ворхI сельсовете телефонизаци чакхъяккха; ужаш я: Лермонтово-Юрт, Коатар-Юрт, ШаIами-Юрт (Ачхой-Мартановски район), Итум-Кале, Боарзой, Варанды (Советски район), Аргун (Грозненски район). Телефонаш увттаергья бархI колхозе а: Веденски района Агишты, Киров-Юрт, Сельментаузен, Харачой, Ножай-Юртовски района, Зандак, Зандак-Ары, Саясановски района Ачхой-Мохк, Эникали.

Райцентрашка Ведене, Курчалое, Каргалинске, Наурске телефонни станцешка реконструкци а яь, йоккхагIа емкости центральни батарейи йола керда станцеш оттаергья. Юрташка Брагуне, Джалке, Серноводске, Ассиновске, Нестеровске, Колхозное эксплуатаце дIалургья 20, 50 номераш йола керда автоматически телефонни станцеш. Доккхий балхаш даь хургда гор. Гудермесе линейно-кабельни сета реконструкци ярна, деррига лаьрхIача 114 км. телефонни линеш хургья хьалъяь, хIаьта 600 километр проводаш а доххаргда.

Связан болхлоша боккха лоархIам бу радиофикаци дегIаярна. Паччахьалкхени колхозийи совхозийи ахчах республике укх шера 26 эзар радиоточка оттаергья, дукхагIа юрташка а увттаеш. Хьалъе еза эзар километр гаргга радиолинеш. Радиофикаци ергья Орехове, ШаIами-Юрта, Закан-Юрта (Ачхой-Мартановски район) Белоречье (Гудермесски район), кхыйолча юрташка а — ерригa а 30 юрта. Иззала дукха радиоладувгIархой тIакхетар технически оагIарахьа хинна ца Iеш, доккха культурни гIулакх да.

Болх толаме барна чIоагIа лоархIаме да связан контораши отделенеши дикача цIеношка чу хилар. Дукха ха яц Ачхой-Мартанерчеи, Шаьларчеи, Наурскерчеи, Первомайскерчеи связан болхлошта дика помещенеш енна. Укх деношка кердача цIен чу дIачуйода Веденски связан контора а. Укх шера дика помещени хьалъергья Ножай-Юрте а. Почтай цIенош хьалдергда Итум-Кале, Коатар-Юрте, Октябрьске, Наурске.

ЧIоагIа чоалхане болх ба связан учреждeнеша беш бар, хIаьта из болх толаме лелари ца лелари дуккхача бахьанашка хьежжа а да. Цу балха чIоагIа лоархIаме да связан болхлоша из болх шоаш барал совгIа, шеррача общественосто цунца дакъа лацар. И. МЕЛЬНИЧЕНКО,

Нохч-ГIалгIай связан управлен начальник.

Товарооборота план тIеххкоачашъяьй

Йоккха товарооборот йолаш магазин я Грознера центральни универмаг. Цун я Грозне ший керттерча магазинал совгIа йоккха шиъ филиал.

Товарооборота план кхоачашъяра итогаш лаьрхIача, дика хьокхамаш даьха хилар бахьан Центральни универмага коллектива еннай Российски Федерацен Ерригсоюза кхоалагIа преми, Нохч-ГIалгIай Торговле Министерствон а, Паччахьалкхен торговле а, Потребкооперацен а дIаюха тела ЩIе байракх. Цул совгIа республикан Сийлен Доска тIа а яьккхай коллектив.

Апрель беттара паччахьалкхен план 111,8 процент кхоачашъяьй Универмаго. Товарооборота план тIеххкоачашъярна йоаржаьяьча социалистически яхье эггара дикагIа болх баьб продавецаша н.н. Томленова Ахьмада Тамарас (пастий отдел), Г. Г. Ткаченковас (текстильни секци), А. О. Осадчаяс, А. А. Лут, кхыбараша.

Советски торговлен болхлошта хьалхашка латта декхараш да: паччахьалкхен товарооборота план массаза а кхоачашъяр, цунца къахьегамхошта эшаш дола товараш царга дIакхачийтар, шоай болх нахаца безамеи Iимерзеи болаш а культураца а дIабахьар, наха дукхагIа эша товараш хадданза лоаттадар.

Уж декхараш дика довзаш а, уж кхоачашдарна шоаш де дезар кIаьд ца луш дергдолаш а я универмага коллектив.

ЦIаькха а шурий хьоанал лакхьярах

Шурий дикала лоархIамегIа дола гIулакхаш да цунна чу хьоанала процент лакха хилар. Шурий хьонала дикагIа дола гIулакх да из дегIо атта тIаэцаш хилар а цунца лоархIаме йола А, Д, С яха хьоанал йоаржаю витаминаш цунца хилар а.

ХIара области а республикана а паччахьалкхенна дIалуча шурийна тайп-тайпара хьоанала процент оттаю — базисни хьоанала процент. Вай республикана из я — 3,8 процент (бIарччача шурий хьоанала зонал совгIа).

Дахача шера республике дIатийннача шурий хьоанал юкъера лаьрхIача 3,74 процент яр. Эггира хьаьнагI йола шура 3,93 процент йолаш паччахьалкхенна дIатийлар Каргалински района колхозаша, Ермоловски совхозо — 4,07 процент йолаш, Грозненски шурий совхозо — 3,88 процент йолаш.

КIезигагIа хьоанал йолаш шура тийлар Наурскии Надтеречнии районий колхозаша — 3,66 процент Новосельски чхьагIара совхозо — 3,46 процент, Горячеисточненский совхозо — 3,68 процент.

Хила езачул совгIа хьоанал йолаш шура дIателар бахьан долаш Ермоловски совхозо дIаенначул совгIа кхы тIа дIаеннарг лаьрхIай 332 центнер шура, кхыча бесса аьлча шера 16 Iаттарага юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2000 килограмм шура яккхар мессел да из.

Цо хьахьокх мел чIоагIа лоархIам болаш да шурий хьоанал лакхъяра гIулакх.

Шурий хьоанал дика лакха хилар керттерча даькъе доахана фуга хьажжа дале а хьайоаккхача шурий лаш дукха хIамаш да.

Шура дика хьоанал йолаш хиларна лоархIаме гIулакх да деттача хана ерригa доахах йоалла шура цIенъяь Iояккхар, хIана аьлча хьаьнагIа йола шура шамара лакхерча оагIора а готтача шурий пхаьнашка а йоаллаш хиларах, — цудухьа хьалха йоагIа шура 1,2 процент хьоанал мара йоаллаш хилац, хIаьта тIеххьарча шурех 6,8 процент хьоанал йоал. Цул совгIа чIоагIа лоархIам болаш да шим хьер.

Къаьст-къаьстача хьалха латтача боахамаша, цу даькъе Сунженски района XIX-чеи XX-чеи партсъездий цIерагIча колхозаша, Шелковски района Коминтерна цIерагIча колхозо, шурий хьоанал айярна деш да шоаш хьалха Iояккха шура Iаьсашта а юаеш, тIехьа яьккхар, дукхагIа хьоанал йоаллар паччахьалкхенна дIаяла вIашагIъеттар.

Цул совгIа, цхьан боахамчухь долча доахана шурий хьоанал цхьатерра ца хилара лоархIам а беш, из хьоанал кIезигагIа йоалла доахан Iаьсий кхаба къестор бакъахьа да.

Шурий хьоанал Iатта ханага хьежжа эргаш хул. Духхьашха бехкача денз пхелагIа бахкалца шурий дукхал а хьоанал а айлу, цул тIехьагIа шура луча массехк хана уж гIулакхаш цхьатерра хул, хьоанал а цун дукхал а цхьатерра долаш. Бежан къаделча шура кIезиг а лу, цун хьоанал а эшалу.

Шура телара ха а я цун хьоанала лоархIам болаш: етт лакъача ханага шурий хьоанал лакхлу, шура кIезиглушхье а.

Шурий хьоанал айяра болх бакъахьа вIашагIболларна хIара шурий товарни ферме шурий хьоанал юсташ йола лабораторeш яхка еза. Из даьчул тIехьагIа мара де йиш яц хIара Iаттагара йоаккхача шурий лоархIам бе а, шура дукхагIа а хьаьнагIа а йолча доахана фу доладелга вIаштIехьа даккха а.

Ховш да, шура хьахилар а из ялар а хьайбай центральни нервни система лелош хилар. Тайп-тайпарча гIулакхаша доахана сатем боабарах, доахан детташ керд-керда дояркаш хиларах, доахан чудоахкача таташ дарах, иштта кхы цу тайпарча гIулакхаша толхаду цар шура дуккхагIа а хьаьнахгIа а хилар.

Хьалха латтача боахамаша лакхара хьоанал йолаш шура яккхар Iалацду тайп-тайпарча дуккхача гIулакхащца. Уж гIулакхаш вIаштIехьа доал доахан дика хьоанал йоаллача доакъарийца кабарца, цу кхачанца белок йоалла доакъар хиларца, дикача фух дола доахан дебадарна а кхедарна а болх вIаштIехьабаккхарца.

Академика Т. Д. Лысенкос чакхъяьхача опытеха иштта хьалха латтача боахамий балха тIарча опыто а хьахьекха да дика хьоанал йолаш шура хилийтар лакхдарна, лакхара хьоанал йолча доахана фух йолча бугIащца доахан леладар чIоагIа лоархIаме хилар.

Iаьржа-къоарза, симментальски, цIеча фух дола доахан Джерзейски фух йолча бугIаца леладаро хьахьекхад, цу фух хьихиннача доахана шура шоай ноаноша мессел луш хилар, хIаьта хьоанал 0,8—1 процент совгIа хул цар.

Джерзейски фух йолча бугIаца доахан леладар мел пайдане да дизза кхетадарна белгалдаккха дезаш да духхьал уж доахан цу бугIе кхувлаш хиннача фух долча доахана шурий хьоанал 23—25 процент айлуш хилар.

Из да, цунца изза мессел кхы тIа шурий хьоанала процент лакхагIа йолаш тIаэцаш хилар а шура изза мессел дукхагIа енна лоархIаг хилар а.

Племенной балха кхы мел долча хьисапел, лоаццача ханна шурий хьоанал айярна пайданах да иштта доахан бугIе кхувлар.

Джерзейски фух йола бугIаш вай республике йоалаяр динза даргдоацаш дола гIулакх да. Искусственни осеменени еча станце уж лелаярца доахана фу дика тоаде йиш я, шурий хьоанал сиха эйерг а я цу гIулакхо.

Москвера самолеташца Джерзейски фух долча доахана фу хьа а кхухьаш искусственни осеменени еш йолча Кабардино-Балкарски станцен балха хьокхам эца беза.

Шурий хьоанал айярна йоакхо ярца цхьана къаьстта уйла тIаяхийта еза йоахаш йола шура цIена хилийтарна.

Цхьацца йолча фермашка доахан чудоахка моттигаш бIеха лелаю, доахан бIеха леладу, деттача хана шамараш далац, шура лелаю пхьегIаш цIена лелаяц, цу дерриганеша са доахкача хIамашца а кхычунца а шура бIехъярга а из талхарга а дуг.

Шура йоахача хьайбай боахама къахьегамхой декхар да, цIенеи дикеи шура а шурий продукташ а дукхаагIа бахача наха ялар.

А. МОЧАЛОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР НИВС воккхагIа вола Iилман болхло.

Доазол дехьара

США. Бе болх боацаш бисаь къахьегамхой латт Нью-Йорке къахьегама бирже шоаш дIаязбарга хьежаш очереде этта.
«Фрайе вельт» яахача немций журнала тIара сурт.

„Малхбузен паччахьалкхений махинацеш йохаяьй"

КАИР. (ТАСС). Каирски газеташа белгалдоах, дIаьхдеш тIехьа тийттачул тIехьагIа, юххера а США правительствос соцам баьб, Египета правительствос Суэцки канала хьалха хиннача компанена национализаци яьчул тIехьагIа американски банкашка дIа ца яла соцаяь хинна Египета активаш дIалургйолаш мукъайоахийла аьнна.

«Аль-Маса» яхача газето язду, малхбузерча мехкаша лерхIар, нагахьа санна экономически тIемаца Египета кхерам тIаоттабой, Египет малхбузерча мехкашта гора ца эттача яргьяц, яхаш. Цудухьа Египета активаш дIа ца яла соцаяьяр цар.

Малхбузерча паччахьалкхений махинацеш, нейтралитета а доттагIал долча, бIаьхийча, низ болча мехкашца лелаеча цхьоагIон а тха политико йохайир. Вай бокъоний мукIарло ярал совгIа, Малхбузен кхы де хIама доаца ха хьаэттай хIанз.

Индонезена духьал США-с лелабу тийшаболх

ДЖАКАРТА. (ТАСС). Индонезен арахьарча гIулакхий Министра Субандриос США-н посол Г. Джонс тIа а ийцар, индонезийски— американски гIулакхий хьакъехьа долча дешаех лаьца цунца къамаьл а дир.

ПИА агенствос хьахойтачох, Субандриос американски посола хьалхишка йихьар американцаша Индонезена духьал лелабеча подрывной балхах йола сведенеши бакъдараши, цо аьлар из гIулакх США-н а Индонезен а экономически хьашташта тIехьагIа зулам дергдолаш да аьнна. Субандриос Джонса хьалхишка дихьар, индонезийски мятежникашка американцашкареи чанкайшисташкареи герз, самолеташ, кхыметтел летчикаш а кхоачаш хиларах дола бакъдараш.

Джонсаца вIашагIкхийттачул тIехьагIа, пресс-конференце ше къамаьл деш, Субандриос белгал даькхар, нагахьа санна мятежникаш герзаца Iалашбар соца ца дой, цу гIулакхо тIом хьоабе таралург хилар.

Кхыча мехкашцарча гIулакхий министро белгалдаьккхар, нагахьа санна США Индонезес тIахьехарах а цунца переговораш ярах хIама ца хуле, Индонезена духьалара агресси юхатоха цаI мара никъ бац — ООН-га цу деша хьакъехьа кхайкилга.

Алжирера чIоагIа тIемаш

Париж, (ТАСС). Кепа йоазоно беча хоамах, Сук-Ахрас яхача лоаман-хьуна районе (алжира-тунисски доазон юхе) пхе дийнахь тIемаш хиннад авиацес гIо деча французски эскараи национально-освободительни эскара отрядаштеи юкъе. Парижски газеташа беча хоамах, тIема ерригача хана хинначул чIоагIах тIом хиннача цу хана, Алжире 436 алжирец вийнав, цу хоамех французски оагIорахьа 38 саг вийнав.

ТIеххьарча деношка иштта герз бе а делла латар хиннад Богии яхача районе а (департамент Алжир), газеташа деча хоамех цига гIайттарех 100 гаргга саг лозаваьв, хIаьта иштта Константинана (Къилбаседа-Малхбузен оагIонгахьа) 80 километр гаьна йолча метте (французски эскараша шерра авиации танкаши йолаш тIом баьча), хIаьта иштта кхыча моттигашка а.

Франс-Пресс яхача агентствас беча хоамех укх дIадахача деношка французски эскаре мобилизаци я йола алжирций ши рота шоай йиззача составаца, Орлеанвиль яхача города районе долча алжирски национально - освободительни эскаргахьа яьннай. Французски Iаьдала духьал яьнна летай Ксар-Эль-Иране (Лагуата яхача города малхбоаленгахьа) йола алжирски гарнизон. Из моттиг, чIоагIа тIом баьчул тIехьагIа мара дIалаца маганзар французски эскара.

Макаевна бехк бе боагIа

Дукха нах гулбеннабар 16 апреле Первомайске (Первомайски район) автобусий станце. Дукха ха яьнначул тIехьагIа гучаяьлар «ГЕ 06-94» номер йола Грознерча таксохозяйствoн автомашин. Билеташ дохкалца сабар а ца деш машин юха а ерзаяь, истийи бераши юкъе а долаш нах тIа а ховшабаь волавелар шофер нов. Макаев Н. Нестеровка яхача станице тIахайшача нахага билеташ дехкар Слепцовске кхаччалца. Слепцовске никъ дIаберззача нах Iобаха велар нов. Макаев.

— Оаха Слепцовске кхаччалца ма беннабий билетий мах наха яххашшехь ла а ца дувгIаш, уж нах а тIехь Грознегахьа Iолаьллар машин.

НизагIа, цун бе йоалла машина руль пассажиро нов. Евлоевс дIахьовзайича, нах дIа ца бигача ше дIавохийтаргвоацилга хайча мара дIабиганзар Макаевс нах Слепцовске. Наха юкъе де куст доаца бIеха къамаьл а деш лийра из пассажирашка.

Пассажираша Евлоевси, Холухаевси, Женжероси, Хакиевси кулгаш а яздаь Макаева балха оттаьча актан цхьа экземпляр Грознерча таксохозяйствон хьалхле лелаерашка яхьийтар, шофера шоаш баьча бехках пассажирашка хоам бар а дехаш.

Жоп доацаш дайнад из документ. Мукъа боацаш хила мег уж цу гIулакха теркам бе... Бакъда, тхо хьежаш-м да нов. Макаевна цар фу бехк бергба. ЕВЛОЕВ Б.

Комсомольски миллиардаш

Берригача мехка шерлуш латт ВЛКСМ 40 шу дезарна хетаяь йола социалистически яхь. ВЛКСМ 40 шу дизарга сийленца кийчлуш, дика къахьегаш ба НГIАССР-а Торговле министерствон автобазера комсомольцаш. Укхаза хиннача комсомольски собране соцам бир, 10 шофереи 2 ремонтни болхлои волаш комсомольско-кагирхой авто-звено вIашагIйолла, аьнна. Комсомольцаша—транспортникаша доккхий декхараш тIайийцаьд.

Маькх кхухьача автомашина тIа болх беш комсомольски бригада я. Комсомольцаш-шофераш н.н. Ефимови, Iазарови, Конавалови ба цу бригаде. ХIара автомашина тIа «Комсомольски миллиардаш бахьан» аьнна яздаь значокаш оттае лаьрхIад комсомольцаша.

Дукха ха йоаццаш н.н. Чаладзеи, Лукашеви, Новикови юкъе волча комсомольски бригадас хьайийцар маькх кхухьа автомашина. Цар дош деннад, капитальни ремонт ца еш автомашинага 200 эзар километр никъ байта, доагами кхыйола материалаши кхое, дийнахьа йола нормаш даиман тIеххкоачашъе. Из дош цар кхоачаш а ду. Кхоаь материал — из комсомольски миллиардий цхьа дакъа да.

Г. ЗАСОРИН.

Тхога ЯЗДУ

ЦхьоалагIча Майна хетаяь вечер

Экаж-къонгий-юрта 29 апреле сайран 7 сахьат даьлча юкъерча школан художественни самодеятельностага хьажа культуран цIагIа гулбелар юртара кагий нахи дешархойи.

Дукха сатийса минот тIакхаьчар. ИйслагIча классе багIача дешархоша оттайир гIалгIай меттал йола «Салихьат» яха пьеса. Литератор волча Александра Василивича Ласькос хьалхле а лелаеш ворхIалагIчеи бархIлагIчеи классашка багIача дешархоша оттайир «Вай деношка» яха пьеса. ИйслагIча класса дешархочо Костоев Дауда йийшар «Аьла Мовсар» яха Чахкиев Капитона стихотворени.

Гулбеннараш дика са а кърдалуш шинна а пьесага хьийжар.

М. КАЦИЕВ.

„Октябра 40 шу„ яхача совхоза шофераш

Назрановски районерча, «Октябра 40 шу» яхача совхоза центральни усадьбе (Кантышеве) дика болх бу совхоза шофераша Полонкоевси, Гадиевси, Бековси, бензин кхухьача машин тIа болх беча Дударовси. Цар юккера лаьрхIча 150 процент кхоачашъю балха норма. Дика болх барал совгIа доагам а кходу шофераша.

М. ДУДАРОВ.

Министерски премеш—дикагIчарна

ЦIаккха а дукхале цаеш, цкъа авари ца еш, долгам лорадеш дика болхбаьча Грозненски локомотива депон 145 машиниста Министерски ахчай премеш еннай.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата нов. Безлепкинаи, Шкутовнаи, Айрапетовнеи, иштта кхы дуккхачарнеи еннай премеш.

Машиннаькъий Министерствон премеш еннай Гудермессан тепловозни депон дуккхача машинисташа.

С. ВОРОНИН.

40 шу машин-наькъа транспорте

Грознен машиннаькъа отделенен къаьнагIа волча машиннаькъахочо Александра Макаровича Васюка машиннаькъа транспорте болх бу 40 шу даьннад.

Станцен дежурни волаш цо болх баьча Каргалински яхача станцен машиннаькъахоша дукха ха йоацаш цун юбилей езъйир.

Васюка, транспорте дукха баьча балха сийдеш, цун цIи тIа йолаш дола сахьати «Сийдола Машиннаькъахо» яха знаки еннай.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре. Йоккха зал — **«КIай кIарцхал».** Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

№ 1 йола зIамига зал — **«Мал ва бехке».** Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

№ 2 йола зIамига зал — **«Василиса прекрасная».** Долалу 9.30, 11.30.

«Балета солистка». Долалу 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

№ 3 йола зIамига зал — Берий сеансаш. **«Золушка».** Долалу 9.15, 11.15, **«Кубанера хьаша».** Долалу 1.15, 5.15, 9.15.

«Сорренто юхавола». Долалу 3.15, 7.15.

12-ча мая йнъе залашка хьокхаргда Керда художественни фильм **«Дело пестрых».**

Кинотеатр «Родина».

Керда шерэкран йола художественни фильм «Кхаь форда дехьа вахар». Долалу 9, 12, 3, 6, 9, 12, (2 сери цхьана).

Ахканара кинотеатр.

«КIай кIарцхал». Долалу 7.30, 9.15.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ01211. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 2650.